

Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Saturs

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi un definīcijas	3
1. Ievads.....	4
2. Bezdarba situācija: 2009.gads	5
3. 2009.gadā Aģentūras īstenotie aktīvie nodarbinātības un preventīvie bezdarba samazināšanas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot personu konkurētspēju darba tirgū.	6
3.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve	8
3.1.1. Profesionāla apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana	9
3.1.2. Neformālā izglītības ieguve	12
3.1.3. Apmācība pie darba devēja tam vajadzīgā speciālista sagatavošanai.....	14
3.2. Apmācību programmas bezdarba riskam pakļautām nodarbinātām personām	16
3.3. Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi.....	19
4. Darba tirgus prognoze 2010.gadam	20
4.1. ES prognozes un rekomendācijas par nākotnes darba vietu izveidi un tām nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču attīstību.	20
4.2. 2010.gada darba tirgū pieprasīto profesiju un tām nepieciešamo prasmju prognozes	23
4.2.1. 2010.gada darba tirgū pieprasīto profesiju un tām nepieciešamo prasmju prognozes izstrādes metodika.....	23
4.2.2. Aģentūras rīcībā esošo datu analīze	25
4.2.3. Darbiekārtošanas firmu un portālu informācijas analīze par 2009.gadā pieprasītākajām profesijām, pieprasītākajām prasmēm un prognozes 2010.gadam	33
4.2.4. Nozaru asociāciju un ministriju vērtējums par darba tirgus pieprasījuma izmaiņām 2010.gadā.	36
4.3. Apmācību virzieni 2010.gadā.....	50
4.3.1. Būtiskākās izmaiņas darba tirgus pieprasījuma un piedāvājumā.....	50
4.3.2. Aģentūras priekšlikums apmācību virzieniem 2010.gadā t.sk. aktualizētais profesiju un pamatprasmju saraksts	51
5. Priekšlikumi darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānisma pilnveidei.....	53
6. Kopsavilkums un secinājumi.....	54

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi un definīcijas

Ziņojumā izmantotie saīsinājumi:

EK – Eiropas Komisija

ES – Eiropas Savienība

Eurostat – Eiropas Savienības statistikas birojs

Aģentūra – Nodarbinātības valsts aģentūra

CSP - Centrālā statistikas pārvalde

Ziņojumā izmantotās definīcijas:

Zināšanas – ir mācībās iegūtās informācijas asimilācija, faktu, principu, teoriju un prakses apkopojums. Saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai zināšanas tiek aprakstītas kā teorētiskas un/ vai faktu zināšanas;¹

Prasmes – ir spēja piemērot zināšanas, lai risinātu uzdevumus un atrisinātu problēmas. Saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai prasmes tiek aprakstītas kā kognitīvās (loģiskās, intuitīvās un radošās domāšanas izmantošana) un praktiskās (ietverot roku veiklību un metožu, materiālu, darba rīku un instrumentu izmantošanu);²

Kompetence – saskaņā ar Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūru mūžizglītībai kompetences tiek aprakstītas kā pierādīta spēja izmantot zināšanas, prasmes, personiskās un sociālās spējas darbā vai studijās, lai nodrošināto profesionālo vai personīgo izaugsmi;³

Formālā izglītība — sistēma, kas ietver pamatizglītības, vidējās izglītības un augstākās izglītības pakāpes, kuru programmu apguvi apliecina valsts atzīts izglītības vai profesionālās kvalifikācijas dokuments, kā arī izglītības un profesionālās kvalifikācijas dokuments;⁴

Neformālā izglītība — ārpus formālās izglītības organizēta interesēm un pieprasījumam atbilstoša izglītojoša darbība;⁵

Profesija — fiziskās personas nodarbošanās veids preču ražošanas, sadales vai pakalpojumu sfērā, arī izglītībā, kultūrā un mākslā, kam nepieciešama noteikta sagatavotība (izglītība);⁶

Profesionālā tālākizglītība — profesionālās izglītības īpašs veids, kas pieaugušajiem ar iepriekšēju izglītību un profesionālo pieredzi dod iespēju iegūt noteikta līmeņa profesionālo kvalifikāciju;⁷

Profesionālā pilnveide — profesionālās izglītības īpašs veids, kas personām neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības vai profesionālās

¹ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/eqf/leaflet_lv.pdf

² Turpat

³ Turpat

⁴ Izglītības likuma 1.pants

⁵ Izglītības likuma 1.pants

⁶ Profesionālās izglītības likuma 1.pants

⁷ Turpat

kvalifikācijas dod iespēju apgūt darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes;⁸

Pirmā līmeņa profesionālā augstākā izglītība (koledžas izglītība) — augstākās pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt ceturto profesionālās kvalifikācijas līmeni;⁹

Otrā līmeņa profesionālā augstākā izglītība — augstākās pakāpes profesionālā izglītība, kas dod iespēju iegūt piekto profesionālās kvalifikācijas līmeni.¹⁰

1. Ievads

Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem” (turpmāk – informatīvais ziņojums) izstrādāts, pamatojoties uz 2008.gada 3.jūnija Ministra kabineta lēmumu (prot.Nr.37 24§), ar kuru Labklājības ministrijai tika uzdots īstenot regulāru darba tirgus monitoringu, sniedzot reizi gadā līdz kārtējā gada 1.martam Ministru kabinetam informāciju par situāciju darba tirgū un darba tirgus īstermiņa prognozēm. Informatīvais ziņojums izstrādāts, pamatojoties arī uz 2009.gada 19.februāra Ministru kabineta rīkojumu Nr.123 "Par Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmas ieviešanas rīcības plānu” (Ministru kabineta protokols Nr.9 48.§) uzdevumu Nr.33.2.1., kas paredz Labklājības ministrijai noteikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, kuros bezdarbniekiem un darba meklētājiem piedāvāt apmācību programmas.

Latvija darbojas ES dalībvalstu nodarbinātības politikas koordināciju mehānisma – Eiropas Nodarbinātības stratēģijas – ietvaros, kas nosaka, ka katrai no dalībvalstīm pēc izvērtēšanas procesa ES Padome izsaka rekomendācijas. Viena no rekomendācijām, kas ir tikusi izteikta Latvijai iepriekšējos gados, ir tāda, ka Latvijai ir nepieciešams elastdrošības pieejas ietvaros palielināt darba tirgus piedāvājumu un darba ražīgumu, šim mērķim izvēršot aktivizācijas pasākumus un veicinot izglītības un apmācību sistēmu atbilstīgumu darba tirgus vajadzībām, iekļaujot atbilstošas mūžizglītības stratēģijas īstenošanu.

Iedzīvotāju konkurētspējas paaugstināšana ar apmācības un pārkvalifikācijas pasākumu starpniecību ir būtisks instruments Latvijas ekonomikas potenciāla paaugstināšanai, kā arī bezdarbnieku gadījumā – ekonomiskajai aktivizācijai ievērojamas ekonomiskās krīzes apstākļos.

Arī ES nodarbinātības politikas ietvaros tiek uzsvērts, ka apmācības ir vienīgais ilgtermiņā efektīvais instruments, šādu viedokli pauž arī ES līmeņa darba devēju organizācijas. EK ir vērsusi dalībvalstu uzmanību uz to, ka to publiskajiem nodarbinātības dienestiem finanšu un ekonomikas krīzes apstākļos apmācību un

⁸ Profesionālās izglītības likuma 1.pants

⁹ Turpat

¹⁰ Turpat

pār kvalifikācijas jomā ir pastiprināti jāpievēršas uzņēmējdarbības apmācībām, tehniskajai izglītībai un dabaszinātnēm, domājot ne tikai par pār kvalifikāciju, bet arī par kvalifikācijas ievērojamu paaugstināšanu. Tas nepieciešams, lai novērstu strukturālā bezdarba palielināšanos nākotnē. ES Padome secinājumos par EK paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Jaunas prasmes jaunām darba vietām „Saskaņotu darba tirgus vajadzību un prasmju plānošana” kā galvenos vēstījumus ietver to, ka dalībvalstis tiek aicinātas pastiprināt pieeju apmācībām un aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem, īpaši bezdarbniekiem, darbiniekiem, kam draud atļaišana, un citām mazāk aizsargātām sabiedrības grupām, tāpēc būtiski ir ieguldījumi mūžizglītībā un atvērtā, efektīvā un augstas kvalitātes izglītības un apmācību sistēmā, veicināt prasmju saskaņotību ar darba tirgus vajadzībām un uzlabojot nodarbinātības dienestu, kā arī izglītības un apmācības institūciju darbu. Tāpat tiek uzsvērts, ka prasības attiecībā uz prasmēm, kompetencēm un kvalifikāciju pieaug, turklāt visos nodarbinātības veidos un līmeņos, būs vērojams lielāks pieprasījums pēc prasmēm, kas nav piesaistītas kādai konkrētai jomai, nozarei vai profesijai.

2. Bezdarba situācija: 2009.gads

2009.gada decembrī bezdarba līmenis (atbilstoši Eurostat metodoloģijai) Latvijā bija sasniedzis 22,8% - augstāko līmeni starp ES dalībvalstīm. Tāpat arī reģistrētais bezdarba līmenis 2009.gada beigās ievērojami pieauga. Ja 2008.gada beigās reģistrētais bezdarba līmenis bija 7% (76 435 reģistrēti bezdarbnieki), 2009.gada 2.ceturkšņa beigās – 11,5% (129 269 reģistrēti bezdarbnieki), tad 2009.gada beigās reģistrētā bezdarba līmenis bija sasniedzis jau 16,0% (179 235 reģistrēti bezdarbnieki).

2009.gada pēdējā ceturkšņa laikā bija vērojams mazliet straujāks pieaugums, reģistrētajam bezdarba līmenim pieaugot no 13,2% līdz 16%, ko daļēji iespējams skaidrot ar to personu, kas jau bija zaudējuši cerību atrast darbu, vēlmi iesaistīties Aģentūras piedāvātajā pasākumā „Darba praktizēšana ar stipendiju pašvaldībās”, kura galvenais mērķis ir nodrošināt darbaspējas saglabāšanu, kā arī iztikas līdzekļu minimumu tiem bezdarbniekiem, kas vairs nesaņem bezdarbnieka pabalstu.

Vienlaikus palielinās reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilgums, īpaši pieaugot to bezdarbnieku īpatsvaram, kuru bezdarba ilgums pārsniedz 1 gadu. Piemēram, to bezdarbnieku īpatsvars, kuri Aģentūrā bija reģistrējušies no 1 gada līdz 3 gadiem, laika posmā no 2009.gada trešā ceturkšņa beigām līdz 2009.gada ceturtā ceturkšņa beigām pieauga no 9% līdz 12%.

No reģistrētā bezdarbnieku kopskaita 2009.gada decembra beigās 51% jeb 91 129 bezdarbnieku bija sievietes un 49% jeb 88 106 bezdarbnieki – vīrieši. Attiecībā uz sadalījumu pa izglītības līmeņiem decembra beigās lielākā daļa bezdarbnieku bija ar iegūtu profesionālo izglītību (37%), sekojot bezdarbniekiem ar vispārējo vidējo izglītību (27%). 2009.gada beigās, salīdzinot ar 2009.gada sākumu,

palielinājies bezdarbnieku ar iegūtu augstāko izglītību īpatsvars kopējā bezdarbnieku skaitā (no 12% līdz 14%) kopējā bezdarbnieku skaitā.

Sadalījumā pēc mērķa grupām, 2009.gada decembrī bija reģistrēti 24 172 (13,5% no kopskaita) ilgstošie bezdarbnieki, 7 287 (4,1% no kopskaita) personas ar invaliditāti, 26 064 (14,5% no kopskaita) jaunieši vecuma grupā 15-24 gadi un (9,7% no kopskaita) 17396 personas pirmspensijas (pieci gadi pirms pensijas vecuma sasniegšanas) vecumā.

Sadalījumā pa izglītības līmeņiem un vecuma grupām īpaši izteiktas apjoma ziņā ir divas grupas - jaunieši vecuma grupā 20-24 gadi ar vidējo izglītību (2009.gada beigās – 7 586 personas) un personas ar profesionālo izglītību vecuma grupā 45-49 gadi (2009.gada beigās – 11 131 persona) – abi šie rādītāji norāda uz augstu strukturālā bezdarba risku nākotnē.

3. 2009.gadā Aģentūras īstenotie aktīvie nodarbinātības un preventīvie bezdarba samazināšanas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot personu konkurētspēju darba tirgū.

Apmācības ir būtiskas, lai nodrošinātu pietiekamu darbaspēka prasmju līmeni, kā arī ekonomiskās krīzes apstākļos aktivizētu bezdarbniekus, jo līdzšinējā pieredze ES dalībvalstīs, kas iepriekš saskārušās ar līdzīgām situācijām, liecina, ka nepietiekama bezdarbnieku aktivizācija vēlāk var novest pie lielāka ekonomiskās aktivitātes krituma. Būtiski ir ņemt vērā arī straujo sabiedrības novecošanos Latvijā, tādēļ jau šobrīd ir aktuāls jautājums par ilgtspējīgu sociālās apdrošināšanas sistēmu, kuras uzturēšanai nepieciešama pēc iespējas augstāka iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte un nodarbinātība. Tāpat Latvijā pēc krīzes var izveidoties augsts strukturālā bezdarba līmenis (ir darba vietas, bet nav, kas tās aizņem), tādēļ krīzes periods būtu jāizmanto, lai to mazinātu, un cilvēki iegūtu prasmes, jo prasmju iegūšanai ir nepieciešams laiks.

Atbilstoši Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 6.panta pirmajai daļai valsts politiku bezdarba samazināšanas un bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu atbalsta jomā īsteno Aģentūra, kura organizē un īsteno nodarbinātības pasākumus bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautām personām.

Īstenojot aktīvos nodarbinātības pasākumus, būtiska loma tiek piešķirta pasākumiem, kas virzīti uz apmācībām un karjeras konsultāciju pakalpojumiem, kuru galvenais mērķis ir sniegt atbalstu bezdarba situācijā nonākušam cilvēkam, veicinot personas konkurētspējas paaugstināšanos un personas ātrāku iesaisti darba tirgū. 2008.gadā 8 657 personas piedalījās Aģentūras organizētajos apmācību pasākumos (profesionālā apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana, apmācība pie darba devēja, neformālā izglītība), 2009.gadā – 31 618 personas. Attiecīgi karjeras konsultantu pakalpojumus 2008.gadā izmantoja 67 939, bet 2009.gadā – 55 084 personas.

Ņemot vērā lielo bezdarbnieku skaitu un apstākli, ka aktīvajiem nodarbinātības pasākumiem piešķirtais finansējums nav pietiekams, lai nodrošinātu iespēju visiem Aģentūras klientiem iesaistīties kādā no pasākumiem, līdz ar to, lai nodrošinātu, ka Aģentūras sniegto atbalstu un aktīvos nodarbinātības un preventīvos bezdarba samazināšanas pasākumus (turpmāk – nodarbinātības pakalpojumus) saņemtu tieši tās personas, kurām tas visvairāk nepieciešams, 2009.gadā veikti vairāki uzlabojumi pasākumu ieviešanas normatīvajā regulējumā. Piemēram, Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā tika noteikts, ja bezdarbnieks vai darba meklētājs atrod darbu, tad bezdarbnieka vai darba meklētāja statusu zaudē, taču var pabeigt uzsāktās apmācības, lai nodrošinātu savas profesionālās konkurētspējas pieaugumu. Papildus, ņemot vērā darba tirgus situāciju 2009.gadā, bija nepieciešams ieviest jaunus, darba tirgus situācijai atbilstošākus krīzes sekas mazinošus pasākumus.

2009.gada otrajā pusē tika uzsākts jauns preventīvais bezdarba samazināšanas pasākums – „Apmācību programmas bezdarba riskam pakļautām nodarbinātām personām”, sniedzot iespēju tiem darbiniekiem un pašnodarbinātajiem, kuri ir nodarbināti nepilnu darba laiku, izmantot ekonomiskās krīzes laiku un paaugstināt savas zināšanas un konkurētspēju darba tirgū, pielietojot jauno „apmācību kuponu” sistēmu. Uzlabojoties ekonomiskajai situācijai un aktivizējoties apmācību tirgum, plānots izskatīt „apmācību kuponu” sistēmas izmantošanas iespējas arī citos apmācību pasākumos. Kuponu sistēma dod iespēju pašai personai izvēlēties apmācību programmu un izglītības iestādi. Šis pasākums ir uz mūžizglītības iespēju paplašināšanu vērsta aktivitāte ar mērķi atbalstīt tos, kas krīzes apstākļos darba devēja pasūtījumu samazinājuma dēļ varētu zaudēt darbu, kā arī vienlaikus mazināt bezdarba pieauguma tempus. Vienlaikus, lai palielinātu Latvijas ekonomikas konkurētspēju, ir nepieciešama tautsaimniecības restrukturizācija, kas ietver arī mazāk konkurētspējīgu sektoru un darba vietu zaudēšanu. Šī procesa neatbilstoša kavēšana varētu izraisīt lēnāku ekonomikas konkurētspējas paaugstināšanos, tādēļ uzskatām, ka pasākums „Apmācību programmas bezdarba riskam pakļautām nodarbinātām personām” ir paveicis savu īstermiņa uzdevumu, samazinot bezdarba pieauguma tempus 2009.gada pēdējā ceturksnī un tādēļ pasākumu būtu nepieciešams pārtraukt īstenot jau 2010.gadā un nebūtu atbalstāma saistību uzņemšanās” 2011.gadam.

2010.gadā ir plānots uzsākt visaptverošu pasākumu „Apmācību programmas pieaugušo iesaistei mūžizglītībā”, to mērķējot uz visām nodarbinātajām personām, ne tikai tām, kuras krīzes apstākļos ir nodarbinātas uz samazinātu slodzi. Šajā pasākumā netiks sniegts finansiālais atbalsts stipendijas veidā, kā arī tajā sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju ir iestrādāti papildus efektivitāti paaugstinoši mehānismi, piemēram, līdzfinansējums grupām, kuras nav īpaši atbalstāmo kategorijā.

Lai veicinātu darbaspēka konkurētspēju, 2010.gadā aktīvā nodarbinātības pasākuma „Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana” ietvaros ir uzsākts jauns izglītības pasākums - „Pirmā un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmu apguve”, kas dod iespēju bezdarbniekiem pabeigt uzsāktās pirmā vai otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmas vai arī iegūt no jauna otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītības programmu.

3.1. Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana un neformālās izglītības ieguve

Veids: aktīvais nodarbinātības pasākums.

Pasākuma saturs:

- 1) profesionālās tālākizglītības programmu apguve, kas dod iespēju bezdarbniekiem iegūt profesionālo kvalifikāciju – bezdarbniekam izsniedz profesionālo kvalifikāciju apliecinājošu dokumentu (ilgst 1- 6 mēnešus);
- 2) profesionālās pilnveides izglītības programmu apguve, kas bezdarbniekiem dod iespēju pilnveidot savu profesionālo meistarību un apgūt mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošas sistematizētas profesionālās zināšanas un prasmes. Bezdarbniekam izsniedz izglītību apliecinājošu dokumentu saskaņā ar profesionālās izglītības ieguvi regulējošajiem normatīvajiem aktiem (ilgst 1-6 mēnešus);
- 3) neformālās izglītības programmu apguve, kas ietver mainīgajām darba tirgus prasībām atbilstošu sistematizētu sociālo un profesionālo pamatprasmju apguvi - bezdarbniekam un darba meklētājam izsniedz programmā noteikto apliecību (ilgst 1-2 mēnešus);
- 4) pirmā un otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmu apguve, kas dod iespēju bezdarbniekam iegūt augstāko izglītību. Bezdarbniekam izsniedz izglītību apliecinājošu dokumentu saskaņā ar izglītības ieguvi reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem.

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.3.apakšaktivitātes "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība" 1. un 2.kārta).

Finansējuma apmērs: 2009.gadā - 14 912 559 LVL (valsts budžeta līdzekļi, t.sk. līdzfinansējums Eiropas Sociālā fonda projektiem – 2 871 312 LVL, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi 12 041 247 LVL). Finansējums paredzēts pasākumu „Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana”, „Neformālās izglītības ieguve”(t.sk., elektroniskā apmācība), „Apmācība pie darba devēja” īstenošanai.

Finansējums paredzēts:

- 1) bezdarbnieku un darba meklētāju apmācības ietvaros īstenoto izglītības programmu izmaksu segšanai;
- 2) mācību un prakses vietas pielāgojumu veikšanai bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte, atbilstoši ergoterapeita atzinumam, bet ne vairāk kā 500 latu apmērā par vienu mācību vai prakses vietu;
- 3) izdevumu segšanai par surdotulku, pavadoņu, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumiem pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuri atbilst kādai no Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktajām mērķa grupām;
- 4) profesionālo izglītības programmu kvalifikācijas eksāmenu un noslēguma pārbaudījumu izmaksām, organizējot tos akreditētos eksaminācijas centros;

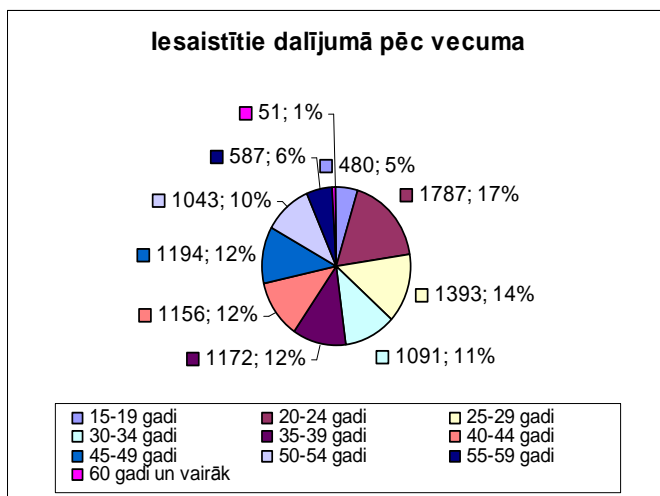
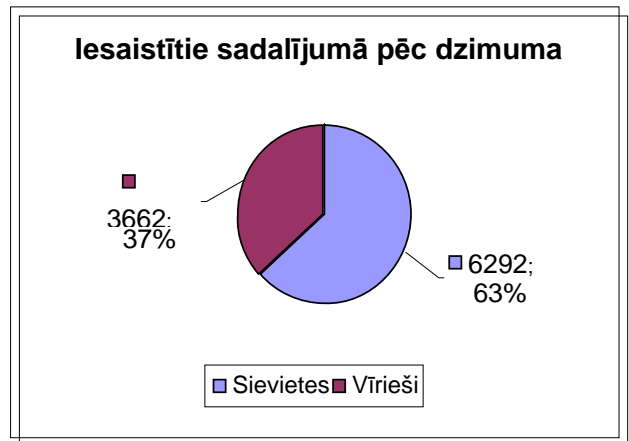
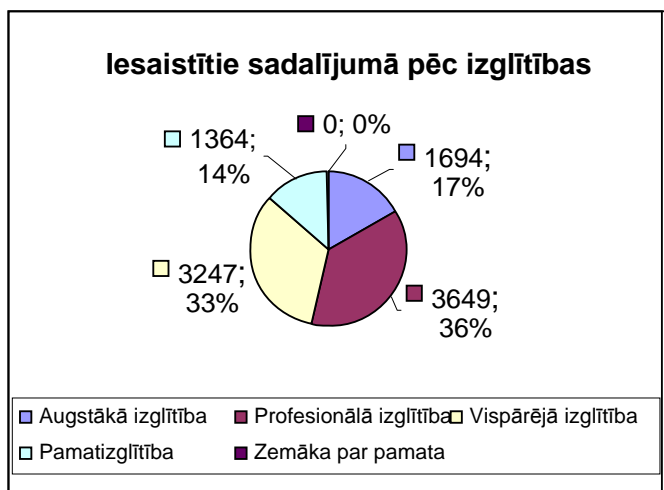
- 5) izdevumu segšanai par tādu veselības pārbaūžu veikšanu pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem un darba meklētājiem, kuras paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm;
- 6) bezdarbnieku stipendijām 70 LVL apmērā par katru mācību mēnesi.

3.1.1. Profesionāla apmācība, pārkvalifikācija vai kvalifikācijas paaugstināšana

Pasākuma aprakstu skatīt 3.1.punktā.

Pasākumā līdz 31.12.2009. iesaistītas: 11 294 personas jeb 6,3% no reģistrētā bezdarbnieku skaita¹¹. (t.sk. no jauna 2009.gadā profesionālo apmācībā iesaistīto bezdarbnieku skaits – 9 954).

Informācija par pasākumā iesaistītajām personām dalījumā pēc dzimuma, izglītības, vecuma, iepriekšējās nodarbošanās skatāma zemāk esošajos attēlos (dati uz 31.12.2009).

Galvenās iepriekšējās nodarbošanās:	
1.	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs
2.	Palīgstrādnieks
3.	Apkopējs
4.	Celtnieks
5.	Pavārs
6.	Apsargs
7.	Pārdevējs konsultants
8.	Šuvējs
9.	Grāmatvedis (4.līmeņa kvalifikācija)
10.	Administrators

Datu avots: Aģentūra

¹¹ 31.12.2009. bija reģistrēti 179 235 bezdarbnieki.

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

10 populārākās izglītības programmas, iesaistīto skaits projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā" pasākuma „Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana” ietvaros, 01.01.2009. - 31.12.2009.

Izglītības programmas	Uzsākuši mācības
1. Apsardzes darbs	819
2. Grāmatvedis	766
3. Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	688
4. Pavārs	629
5. Florists	612
6. Nagu kopšanas speciālists	580
7. Frizieris	554
8. Komercedarbības pamati	438
9. Projektu vadīšana	397
10. Lietvedis	384

Datu avots: Aģentūra

Izglītības programmas, iesaistīto skaits projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā" pasākuma „Profesionālā elektroniskā apmācība (e-apmācība), nodrošinot profesionālo rehabilitāciju” ietvaros, 01.01.2009. - 31.12.2009.

Izglītības programma	Iesaistīto skaits	% no kopējā skaita
Informācijas ievadīšanas operators (E-apmācība)	36	35
Informācijas ievadīšanas operators (E- apmācība invalīdiem)	31	30,1
Informācijas ievadīšanas operators (apmācība personām ar invaliditāti)	26	25,2
Lietvedis (E-apmācība invalīdiem)	10	9,7
Kopā:	103	

Datu avots: Aģentūra

Pasākuma novērtējums:

Eiropas Sociālā fonda projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā" ietvaros līdz 30.11.2009. par apmācības kvalitāti aptaujātas 661 mācību grupas jeb 2931 bezdarbnieki, no kuriem:

1) ar apmācības organizāciju:

- pilnībā apmierināti - 88,7% (2601);
- daļēji apmierināti – 10,0% (291);
- neapmierināti – 1,3% (39).

2) ar apmācības procesu:

- pilnībā apmierināti - 85,7% (2513);
- daļēji apmierināti - 11,7% (343);
- neapmierināti – 0,3% (8).

Bezdarbnieki snieguši sekojošus ierosinājumus un priekšlikumus: apmācībās iekļaut vairāk praktisko nodarbību; organizēt mācību kursus biežāk, lai nav tik ilgi jāgaida rindā; palielināt stipendijas/apmaksāt ceļa izdevumus; apmācības beigās vēlas iegūt kvalifikācijas apliecību; sastādīt tādas mācību programmas, lai pēc to apguves varētu uzsākt komercdarbību; jaunāku tehnisko aprīkojumu.

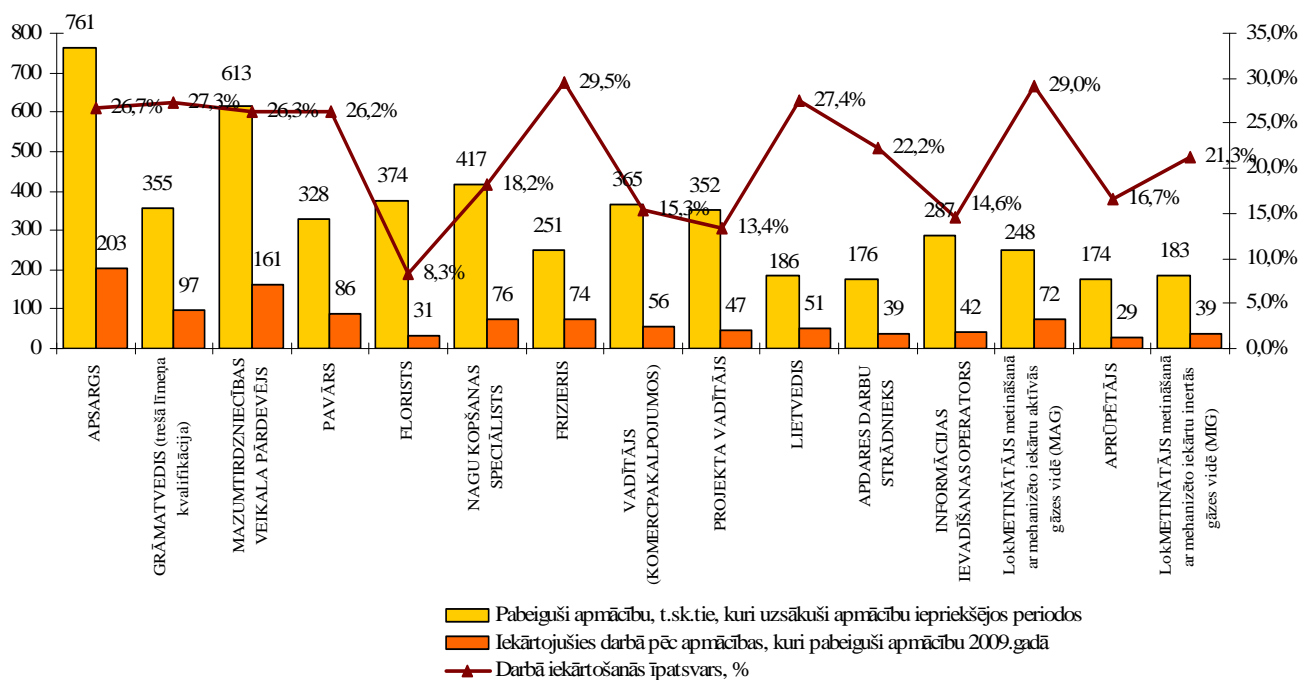
Eiropas Sociālā fonda projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā" (2.kārtas projekts) ietvaros līdz 30.11.2009. par bezdarbnieku profesionālās apmācības procesa kvalitāti tika aptaujātas 91 apmācības grupas jeb 419 bezdarbnieki, no kuriem:

- ar apmācības organizāciju pilnībā apmierināti – 85,9% (360), daļēji apmierināti – 14,1% (59), neapmierināto nav.
- ar apmācības procesu - pilnībā apmierināti – 83,3% (349), daļēji apmierināti – 16,5% (69), neapmierinātu nav.

Bezdarbnieki snieguši sekojošus ierosinājumus, priekšlikumus: paaugstināt stipendiju, nodrošināt vairāk informācijas presē un televīzijā par kursiem, vairāk sadarboties ar darba devējiem, lielāku stundu skaitu programmā, vairāk praktisko nodarbību, nodrošināt ar jaunāko, modernāko aprīkojumu praktiskajām nodarbībām, vēlme saņemt vairāk izdales materiālus, lai netērētu laiku uz pierakstiem, nodrošināt ar materiāli – tehniskajiem līdzekļiem.

Pasākuma efektivitāte:

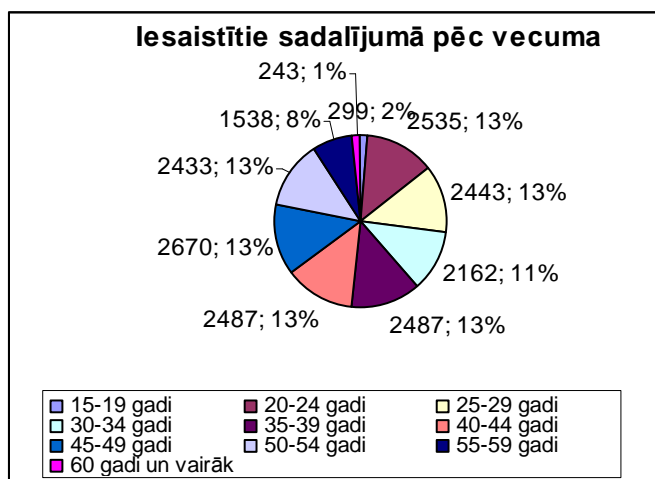
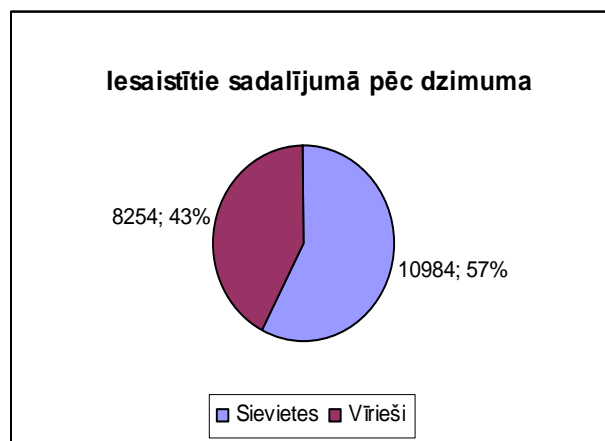
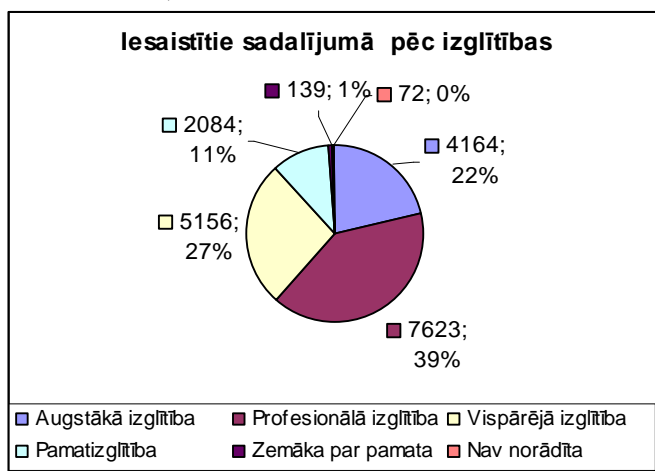
No tām personām, kuras pasākumu uzsākušas un pabeigušas 2009.gadā, 945 personas iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc dalības pasākumā. No tām personām, kas pasākumu uzsākušas 2008., 2009.gadā un pabeigušas 2009.gadā - 1 226 personas. 2009.gadā pēc apmācību pabeigšanas 6 mēnešu laikā darbā iekārtojušies 21,5% bezdarbnieku. Darbā iekārtošanās pēc profesionālās apmācības 2009.gadā pabeigšanas 15 programmās ar vislielāko apmācību uzsākušo skaitu skatāma zemāk esošajā attēlā.

3.1.2. Neformālā izglītības ieguve

Pasākumā līdz 31.12.2009. iesaistītas: **19 284** personas jeb 10,8% no reģistrētā bezdarbnieku skaita¹².

Informācija par pasākumā iesaistītajām personām dalījumā pēc dzimuma, izglītības, vecuma, iepriekšējās nodarbošanās skatāma zemāk esošajos attēlos (dati uz 31.12.2009).

Galvenās iepriekšējās nodarbošanās:	
1.	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs
2.	Palīgstrādnieks
3.	Automobiļa vadītājs
4.	Celtnieks
5.	Apkopējs
6.	Šuvējs
7.	Projekta vadītājs
8.	Pārdevējs konsultants
9.	Noliktavas pārzinis
10.	Grāmatvedis (4.līmeņa kvalifikācija)

Datu avots: Aģentūra

20 populārākās izglītības programmas, iesaistīto skaits projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā" pasākuma „Neformālā izglītība” ietvaros, 01.01.2009. - 31.12.2009.

¹² 31.12.2009. bija reģistrēti 179 235 bezdarbnieki.

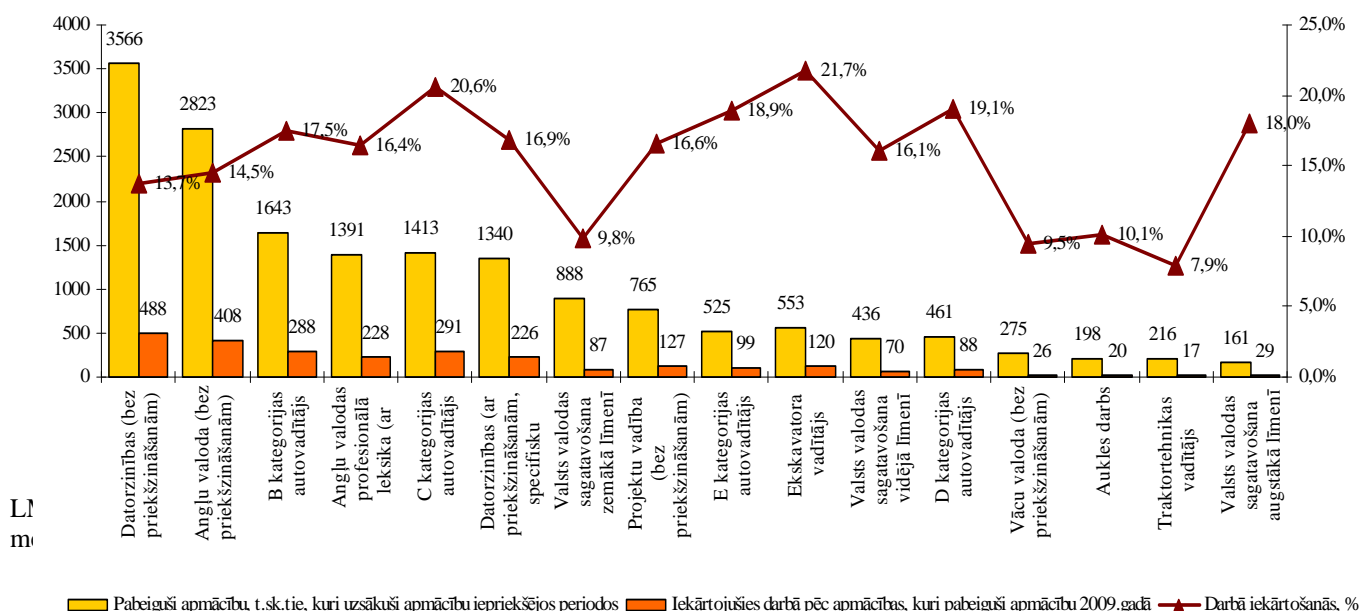
LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Izglītības programma	Iesaistīto skaits	% no kopējā skaita
Datorzinības (bez priekšzināšanām)	3669	19,0
Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	3194	16,6
Valsts valoda (trīs zināšanu līmeņi)	1722	8,9
B kategorijas autovadītājs	1702	8,8
C kategorijas autovadītājs	1550	8,0
Angļu valodas profesionālā leksika (ar priekšzināšanām)	1513	7,8
Datorzinības (ar priekšzināšanām, specifisku programmu apguve)	1370	7,1
Projektu vadība (bez priekšzināšanām)	789	4,1
E kategorijas autovadītājs	553	2,9
Ekskavatora vadītājs	541	2,8
D kategorijas autovadītājs	503	2,6

Izglītības programma	Iesaistīto skaits	% no kopējā skaita
Vācu valoda (bez priekšzināšanām)	335	1,7
Aukles darbs	239	1,0
Traktortehnikas vadītājs	231	1,3
B kat. autovadītājs ar pārdošanas prasmēm	138	0,7
Autokrāvēja vadītājs	131	0,7
Adobe Photoshop	123	0,6
Praktiskais mārketing (pārdošanas prasmes)	106	0,5
Projektu vadība (ar priekšzināšanām)	86	0,4
Vācu valoda (ar priekšzināšanām)	72	0,4
Corel Draw Graphics	72	0,4
Pašgājēju iekrāvēju vadītājs	67	0,3

Pasākuma novērtējums: Aģentūras veiktajās pārbaudēs izglītības programmu un kvalifikācijas prakses īstenošanas vietās 2009.gadā sastādīti 553 akti par neformālās izglītības programmu norises un profesionālo un sociālo pamata prasmju apguves kvalitāti. Būtiskas neatbilstības, kuru rezultātā laužts līgums ar izglītības iestādi, nav konstatētas. Autoskolās konstatēti gadījumi, kad nav pieejamas braukšanas kartes, radušās domstarpības par atvēlēto stundu skaitu braukšanai, savukārt angļu valodas programmās nepietiekams mācību līdzekļu skaits, netiek nodrošinātas grāmatas. Minēto neatbilstību novēršanai izglītības iestādēm pārbaudes aktos noteikti uzdevumi un noteikti uzdevumu izpildes termiņi.

Pasākuma efektivitāte: No tām personām, kuras pasākumu uzsākušas un pabeigušas 2009.gadā, 2 138 personas iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc dalības pasākumā. No tām personām, kas pasākumu uzsākušas 2008., 2009.gadā un p

3.1.3. Apmācība pie darba devēja tam vajadzīgā speciālista sagatavošanai

Veids: aktīvais nodarbinātības pasākums.

Pasākuma saturs: ietver darba iemaņu un profesionālo prasmju atjaunošanu (ilgst līdz 3 mēnešiem) un jaunas profesijas ieguvei (ilgst līdz 6 mēnešiem). Apmācību organizē darba devējam vajadzīgā speciālista sagatavošanai, ja darbībai noteiktajā profesijā nav nepieciešams valsts atzīts izglītības dokuments vai bezdarbnieks ir ieguvis profesionālo kvalifikāciju, bet zaudējis darba iemaņas un profesionālās prasmes. Darba devējs pēc apmācības noorganizēšanas uzņemas saistības pieņemt darbā bezdarbnieku vismaz uz 6 mēnešiem.

Finansējums paredzēts:

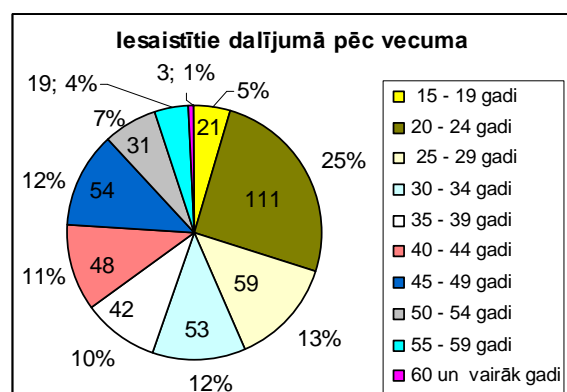
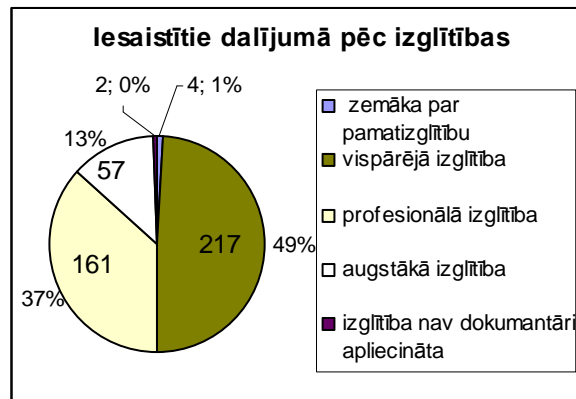
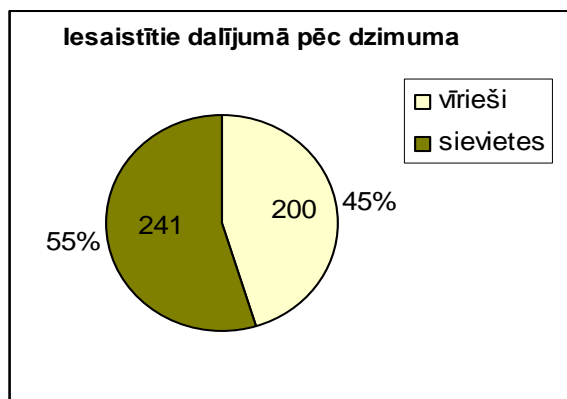
- 1) pasākumos iesaistīto bezdarbnieku ikmēneša mācību pabalstam. Dotāciju bezdarbniekam piešķir 50 % apmērā no valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas;
- 2) praktisko apmācību izdevumiem 300 latu apmērā darba iemaņu un prasmju atjaunošanai (līdz trim mēnešiem), kā arī 600 latu apmērā apmācībai jaunas profesijas ieguvei (līdz sešiem mēnešiem);
- 3) pasākumos iesaistīto bezdarbnieku darba vadītāju ikmēneša darba algai. Dotāciju piešķir valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmērā;
- 4) mācību un prakses vietas pielāgojumu veikšanai bezdarbniekiem, kuriem noteikta invaliditāte, atbilstoši ergoterapeita atzinumam, bet ne vairāk kā 500 latu apmērā par vienu mācību vai prakses vietu;
- 5) izdevumu segšanai par surdotulku, pavadoņu, ergoterapeitu un citu speciālistu pakalpojumiem pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem, kuri atbilst kādai no Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktajām mērķa grupām;
- 6) izdevumu segšanai par tādu veselības pārbaūžu veikšanu pasākumos iesaistītajiem bezdarbniekiem un darba meklētājiem, kuras paredzētas normatīvajos aktos par obligātajām veselības pārbaudēm.

Pasākumā līdz 31.12.2009. iesaistīta: 441 persona jeb 0,25% no reģistrētā bezdarbnieku skaita¹³.

Informācija par pasākumā iesaistītajām personām dalījumā pēc dzimuma, izglītības, vecuma, iepriekšējās nodarbošanās skatāma zemāk esošajos attēlos.

¹³ 31.12.2009. bija reģistrēti 179 235 bezdarbnieki.

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Galvenās iepriekšējās nodarbošanās:

1.	Palīgstrādnieks
2.	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs
3.	Automobiļa vadītājs
4.	Apkopējs
5.	Celtnieks
6.	Pavārs
7.	Pavāra palīgs
8.	Biroja administrators
9.	Pārdevējs konsultants
10.	Stelļu operators

20 populārākās izglītības programmas, iesaistīto skaits pasākuma „Apmācība pie darba devēja” ietvaros, 01.01.2009. - 31.12.2009.

Izglītības programmas nosaukums	Iesaistīto skaits	% no kopējā skaita
Aprūpētājs	24	5,4
Pavārs	21	4,8
Taksometra vadītājs ar tūristu pavadona prasmēm	20	4,5
Telefonists	18	4,1
Projekta vadītāja asistents	12	2,7
Apmetējs	9	2,0
Grāmatvedis	9	2,0
Koksnes zāģēšanas operators	9	2,0
Pavāra palīgs	9	2,0
Stelļu operators	8	1,8
Apdares darbu strādnieks	7	1,6
Grāmatvedības uzskaitvedis	7	1,6
Klientu apkalpošanas operators	7	1,6
Koksnes šķīrotājs	7	1,6
Lietvedis	7	1,6
Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	7	1,6
Metāla konstrukciju atslēdznieks	7	1,6
Administrators	6	1,4
Autoatslēdznieks	6	1,4
Klientu konsultants	6	1,4
Laukstrādnieks	6	1,4
Viesu uzņemšanas organizators	6	1,4

Pasākuma efektivitāte:

No tām personām, kuras pasākumu uzsākušas un pabeigušas 2009.gadā, 276 personas iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc dalības pasākumā. No tām personām, kas pasākumu uzsākušas 2008., 2009.gadā un pabeigušas 2009.gadā - 284 personas.

Pasākuma novērtējums:

Šī pasākuma darbiekārtošanās skaitu, ietekmē arī pasākuma organizēšanas nosacījums, kas paredz darba devējam pēc apmācības noorganizēšanas uzņemties saistības pieņemt darbā bezdarbnieku vismaz uz 6 mēnešiem.

Eiropas Sociālā fonda projekta "Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācība Latvijā" apmācības pie darba devēja ietvaros aptaujāti 306 apmācībā iesaistītie bezdarbnieki, no kuriem

1) ar apmācības organizāciju:

- pilnībā apmierināti 97% (297);
- daļēji apmierināti - 3% (9);
- neapmierināto nav.

2) ar apmācības procesu:

- pilnībā apmierināti 79% (242);
- daļēji apmierināti - 4% (12),
- neapmierināto nav.

Bezdarbnieki snieguši sekojošus ierosinājumus un priekšlikumus: garāku apmācību laiku; neatdalīt teorētisko apmācību no praktiskās; pagarināt apmācības laiku, lai profesiju varētu apgūt pamatīgāk; palielināt stipendijas līdz minimālās algas apmēram, rast iespēju, lai darba devējs varētu veikt piemaksu par darbu; apmācības beigās vēlas iegūt kvalifikācijas apliecību; stimulēt uzņēmumus piedalīties šāda veida apmācībā.

3.2.Apmācību programmas bezdarba riskam pakļautām nodarbinātām personām

Veids: preventīvais bezdarba samazināšanas pasākums.

Pasākuma saturs: dot iespēju personai pilnveidot savas profesionālās prasmes un iemaņas laikā, kad ir samazinājies darba devēja – uzņēmēja pasūtījumu daudzums ekonomiskās krīzes vai globalizācijas apstākļu dēļ. Mācību programmu apgūvē bezdarba riskam pakļauto personu iesaista, ja bezdarba riskam pakļauta persona atrodas darba tiesiskajās attiecībās (t.sk., pie pašnodarbinātās personās strādājošie) un strādā nepilnu darba laiku un ir saņemts saskaņojums no darba devēja.

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi (darbības programmas "Cilvēkresursi un nodarbinātība" papildinājuma 1.3.1.1.5.apakšaktivitāte "Atbalsts bezdarba riskam pakļauto personu apmācībai").

Finansējuma apmērs: 2009.gadā – 684 360 LVL, (valsts budžeta līdzekļi, t.sk. līdzfinansējums Eiropas Sociālā fonda projektiem – 160 003 LVL, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi – 524 357 LVL).

Finansējums paredzēts:

1. pasākumos iesaistītās bezdarba riskam pakļautās personas stipendijai apmācību laikā 70 LVL par kalendāra mēnesi (ne ilgāk kā 6 mēnešus);
2. bezdarba riskam pakļautās nodarbinātās personas apmācības ietvaros īstenoto profesionālās tālākizglītības programmu izmaksu segšanai ne vairāk kā 500 latu apmērā vai profesionālās pilnveides izglītības programmu izmaksu segšanai ne vairāk kā 300 latu apmērā.

Pasākumā līdz 31.12.2009. iesaistītas: 3 253 bezdarba riskam pakļautas personas.

Pasākumā iesaistīto skaitu uz 31.12.2009

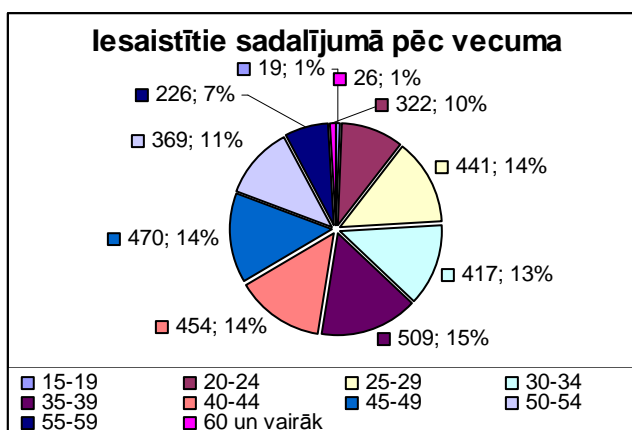
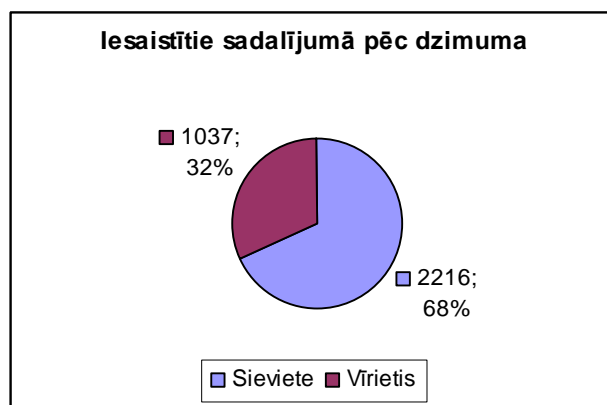
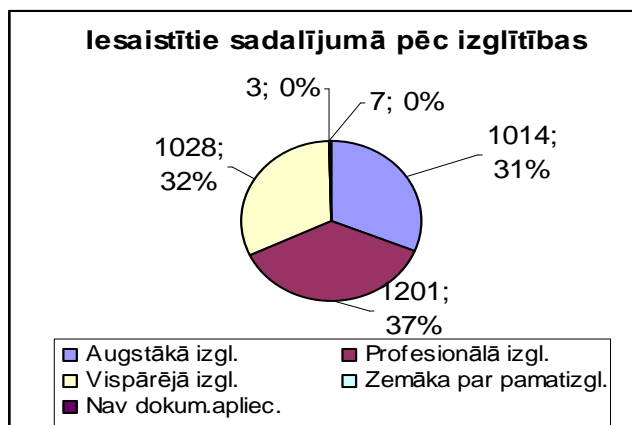
	Izsniegto kuponu skaits	Uzsākuši apmācību	Pabeiguši apmācības
Rīgas reģionā	1590	1037	16
Latgalē	1058	685	19
Kurzemē	922	558	23
Vidzemē	715	509	10
Zemgalē	641	464	7
Kopā	4926	3253	75

Datu avots: Aģentūra

Visvairāk apmācībā iesaistītie ir no:

- Vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozares – 740 personas,
- Apstrādes rūpniecības nozares – 667 personas,
- Pakalpojumu nozarēm – 287 personas,
- Lauksaimniecības nozares – 41 personas,
- Būvniecības nozares – 36 personas, u.c.

Informācija par pasākumā iesaistītajām personām dalījumā pēc dzimuma, izglītības, vecuma, iepriekšējās nodarbošanās skatāma zemāk esošajos attēlos (dati uz 31.12.2009.).

Galvenās iepriekšējās nodarbošanās:

1.	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs
2.	Valdes loceklis
3.	Grāmatvedis (3.līm.kvalifikācija)
4.	Galvenais grāmatvedis
5.	Grāmatvedis (4.līm.kvalifikācija)
6.	Pavārs
7.	Šuvējs
8.	Apkopējs
9.	Frizieris
10.	Administrators

Datu avots: Aģentūra

Pasākuma novērtējums: pasākuma ietvaros aptaujātas 292 bezdarba riskam pakļautās personas, no tām:

- 1) ar apmācības organizāciju:
 - pilnībā apmierināti - 38 % ;
 - apmierināti - 57%;
 - daļēji apmierināti - 5%;
 - neapmierinātu nav.
- 2) ar apmācības procesu:
 - pilnībā apmierināti - 54%;
 - apmierināti - 46 %;
 - neapmierinātu nav.

Pasākuma ietvaros iegūtās zināšanas konkurētspējai darba tirgū 17% aptaujāto novērtē kā ļoti labas, 82 % kā labas un 1 % kā apmierinošas.

Vienlaikus Aģentūra apmācību jomā 2009.gadā izmantoja inovatīvu apmācību iespēju sniegšanas veidu (atbalstam bezdarba riskam pakļautajām personām ar ekonomiskās krīzes vai globalizācijas apstākļu dēļ samazinātu darba laiku) – apmācību kuponu pielietošanu, ļaujot pašai personai izvēlēties atbilstošāko apmācību programmu un apmācību pakalpojuma piedāvātāju, tādējādi stiprinot paša cilvēka atbildību pār savu lēmumu. Vienlaikus 2010.gadā tiek plānots

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritāriem apmācību virzieniem”

uzsākt jaunu pasākumu „„Apmācību programmas pieaugušo iesaistei mūžizglītībā””, kura ietvaros nodarbinātām personām būs iespējas pieteikties apmācībām, līdzfinansējot (izņemot noteiktas mērķa grupas) 10% no kupona vērtības, līdz ar to padarot cilvēka mācību izvēli pārdomātāku. Apmācību kuponu ieviešanas būtība ir konkurences palielināšana apmācību pakalpojumu sniedzēju starpā un apmācību kvalitātes paaugstināšana, kā arī demokrātijas principu stiprināšana. 2010.gadā šī sistēma tiks pielietota arī profesionālās augstākās izglītības programmās, tomēr Labklājības ministrija pašreiz izskata iespējas šo sistēmu pielietot arī bezdarbnieku atbalstam citās apmācību jomās.

3.3. Konkurences paaugstināšanas pasākumi

Veids: aktīvais nodarbinātības pasākums.

Pasākuma saturs: vērsti uz bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu konkurētspējas veicināšanu darba tirgū un ietver individuālas konsultācijas un grupu nodarbības (kursus, seminārus, lekcijas, konsultācijas un citas nodarbības) darba meklēšanas metožu apguvei, psiholoģiskajam atbalstam un darba tirgum nepieciešamo pamatprasmju un iemaņu apguvei, tai skaitā darba tiesisko attiecību veidošanā, darba tiesībās un darba aizsardzībā.

Finansējuma avots: valsts budžeta līdzekļi.

Finansējuma apmērs: 2009.gadā – 327 024 LVL

Finansējums paredzēts:

- 1) izdevumu segšanai par grupu nodarbību organizēšanu, izvēloties pasākuma īstenotāju;
- 1) izdevumu segšanai par izvēlēto ekspertu un konsultantu sniegtajām individuālajām konsultācijām;
- 2) izdevumiem telpu nomai un izdales materiāliem, grupu nodarbību un individuālo konsultāciju nodrošināšanai.

Pasākumā 2009.gada laikā iesaistītas 38 720 personas.

Pasākuma efektivitāte:

No tām personām, kuras pasākumu uzsākušas un pabeigušas 2009.gadā, 3 289 personas iekārtojušies darbā pirmo 6 mēnešu laikā pēc dalības pasākumā.

Pasākuma novērtējums: Veicot klientu aptauju 2009. gadā 81% respondentu norādīja Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumus par lietderīgu pakalpojuma veidu. Savukārt 2008.gada aptaujā respondenti norādīja konkrētus ieguvumus Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumu ietvaros: noderīgas zināšanas - 75%, praktiskās iemaņas – 35%, palīdzība atrast darbu – 24%.

4. Darba tirgus prognoze 2010.gadam

4.1. ES prognozes un rekomendācijas par nākotnes darba vietu izveidi un tām nepieciešamo zināšanu, prasmju un kompetenču attīstību.

Ņemot vērā ekonomiskās krīzes ietekmi, nosakot profesijas, pēc kurām būs pieprasījums 2010.gada ietvaros, iepriekšējo gadu īstermiņa darba prognožu izstrādes mehānisms vairs nav pilnībā piemērojams, tādēļ prognožu izstrādes procesā ir jāvadās arī pēc ilgtermiņa un vidēja termiņa darba tirgus prognozēm par nākotnē nepieciešamajām jaunajām profesijām un prasmēm, kā arī jāņem vērā ES prognozes un rekomendācijas prasmju pilnveidošanai.

Pēc EK pieprasījuma Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centrs ir sagatavojis darbaspēka pieprasījuma izmaiņu prognozes visām ES dalībvalstīm, prognozes izstrādājot gan pēc galvenajām profesiju grupām (profesionāļi, kvalificēti strādnieku u.c.), gan pēc izglītības līmeņa, gan pēc galvenajām nozarēm laika periodam 2006.-2015.gadam. Vienlaikus gan jāuzsver, ka šīs prognozes ir tikušas veidotas pirms pasaules finanšu krīzes, līdz ar to neņemot vērā to, ka atsevišķu dalībvalstu ekonomikās varētu notikt paātrināti pārstrukturizācijas procesi. Līdz ar to, tās ir izmantojamas tikai kā vispārējas analīzes un salīdzināšanas avots, nevis instruments izglītības un apmācību sistēmas pilnveidošanai vai pat apmācību jomu noteikšanai. Prognozes ir veidotas, pamatojoties uz 2 principiem - nepieciešamību aizvietot pašreiz strādājošos (piemēram, vecuma struktūras dēļ), kā arī nākotnes izaugsmi. Latvijas gadījumā šīs prognozes attiecībā uz nozarēm ir tik līdzīgas, ka prioritāras apmācību nozares izvirzīt nav iespējams, tomēr tās norāda, ka šajā laika periodā palielināsies pieprasījums tieši pēc kvalificētiem darbiniekiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, nozares, kurās vidējā un ilgtermiņā, pēc ekonomiskās situācijas uzlabošanās, būs nepieciešami kvalificēti darbinieki, varētu būt:

- apstrādes rūpniecība ar vidēju un vidēji augstu pievienoto vērtību;
- pārtikas rūpniecība;
- elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde;
- transports un uzglabāšana (novecojošais šoferu sastāvs, būs nepieciešami jauni, pat ja pašreiz ir samazinājies pieprasījums pēc transporta pakalpojumiem);
- informācijas un komunikācijas pakalpojumi;
- ūdensapgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana, sanācija (vajadzīgs jebkurā gadījumā, īpaši, ja netiks veikti rekonstrukcijas darbi);
- sociālais darbs, sociālā aprūpe, bērnu pieskatīšana, medicīnas atbalsta darbinieki.

Pēc EK vērtējuma¹⁴ gan tehnoloģisko, gan organizatorisko pārmaiņu rezultātā notiek pāreja no masu ražošanas un augsta birokrātijas līmeņa uz decentralizētu lēmumu pieņemšanu, ātriem īstermiņa procesiem, darba un darbaspēka rotāciju, komandas darbu un katra tās locekļa daudzfunkcionalitāti. Svarīgākas kļūst sadarbības prasmes ar klientiem un piegādātājiem, komandas un kolēģu sadarbības spējas u.c. Novērots, ka valstīs ar ierobežotu darba tirgu un regulējošām institūcijām nepieciešamas vēl tādas augsta snieguma prasmes, kā spēja risināt problēmas un strādāt patstāvīgi. Kā pieprasītākās un nepieciešamākās prasmes noteiktas – hipotēžu pārbaude un pierādīšana, lietišķās sarakstes prasmes, pārliecināšanas spējas, pārdošanas un menedžmenta iemaņas. Pieprasījums pēc darbaspēka komunikācijas un problēmu risināšanas spējām arvien pieaug. Augstu tiek vērtēta arī spēja strādāt pārmaiņu apstākļos, ne rutīnas darbu.

Ņemot vērā ES nostāju, ka tieši krīze ir laiks, ko vajag izmantot zināšanu un prasmju pilnveidei, lai novērstu strukturālā bezdarba palielināšanos nākotnē, arī ES līmenī tiek pievērsta būtiska nozīme jauno darba vietu un tām nepieciešamo nākotnes zināšanu, prasmju un kompetenču prognozēšanai. 2010.gada 28. - 29.janvārī Barselonā notika Nodarbinātības un sociālo jautājumu ministru neformālā sanāksme, kuras ietvaros tika diskutēts arī par jaunajām prasmes un pārmaiņām nodarbinātībā.

Sanāksmes laikā tika uzsvērts, ka ir jāpilnveido saistība starp izglītības sistēmu un darba tirgus vajadzībām, kā arī jāstiprina neformāli iegūto zināšanu un prasmju atzīšana. Vienlaikus sanāksmes ietvaros tika atzīts, ka šobrīd nevar precīzi prognozēt nākotnes attīstību, tāpēc spēja piemēroties izmaiņām darba tirgū šobrīd ir svarīgāka nekā kādas konkrētas prasmes.

Šīs sanāksmes laikā tika atzīmēts, ka daudzas no zaudētajām darba vietām, jo īpaši, rūpniecībā, vairs nekad neatjaunosies, tādēļ īpaši aktuāla būs pārkvalificēšanās. Tiek prognozēts, ka jaunas darba vietas varētu rasties sekojošās jomās:

- nozarēs, kas saistās ar mobilitāti, transportu, pārvietošanos;
- nozarēs, kas saistās ar pasākumiem klimata izmaiņu mazināšanai, zaļās ekonomikas ieviešanu, piemēram, enerģētikas nozare, atkritumu pārstrādes nozare, lauksaimniecība, būvniecība - māju siltināšana, pārbūvēšana atbilstoši energoefektivitātes prasībām, pilsētībūvniecība;
- veselības sektors un sociālie pakalpojumi, lai apmierinātu novecojošas sabiedrības vajadzības;
- informāciju un komunikāciju tehnoloģijas.

Vienlaikus arī EK Nodarbinātības un sociālo lietu ģenerāldirektorāta 2010.gada 4.februārī rīkotajā konferencē „Jaunas zināšanas, jaunām darba

¹⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai: Jaunas prasmes jaunām darba vietām „Saskaņotu darba tirgus vajadzību un prasmju plānošana”

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

vietām” tika diskutēts par zināšanu un jaunu prasmju nozīmību, lai nodrošinātu turpmāko ES attīstību un izaugsmi. Tika uzvērta neformāli iegūto zināšanu un prasmju atzīšanas nepieciešamība, jo šī brīža prasmju atzīšanas sistēma klasificē cilvēku prasmes atbilstoši iegūtajai formālai izglītībai, taču nākotnē ir nepieciešama lielāka elastība cilvēku prasmju un talantu atzīšanā un izmantošanā. Pašreizējā sistēma veicina cilvēku vēlmi iegūt arvien augstāku un augstāku akadēmisko grādu, kas ne vienmēr sniedz tās prasmes, kas ir nepieciešamas darba tirgū. Rodas arī tādas situācijas, ka persona ir pārāk izglītota ieņemamajam amatam, ir iegūtas akadēmiskās zināšanas, taču trūkst praktiskās prasmes, kas nepieciešamas ikdienas darba veikšanai. Līdzīgi ir ar jauniešiem, kuri pēc augstskolu beigšanas kļūst par bezdarbniekiem. Jauniešiem pabeidzot augstskolu, visbiežāk trūkst šādas prasmes, kā, piemēram, spēja strādāt ātri, informācijas organizēšanas un analizēšanas spējas, lēmumu pieņemšanas prakse, zināšanas par krīzes situācijas risināšanu, risku analīze un atbilstošu risinājumu pieņemšanas spējas. Lai novērstu šādas situācijas, nākotnes prasmes ir jāveido kā „*T –formas prasmes*” un katram indivīdam ir jākombinē „šķērsgriezuma prasmes”- *T –formas horizontālā daļa* (8 pamata kompetences - dzimtās valodas prasmes, svešvalodas prasmes, matemātika, zinātne un tehnoloģijas, digitālās (ciparu) kompetences, mācīties kā jāmācās, sociālās un pilsoniskās prasmes, uzņēmējdarbības prasmes, kultūras zināšanas, kā arī citas „šķērsgriezuma prasmes” kā piemēram, problēmu risināšanas prasmes, analizēšanas spējas, komunikācijas prasmes, sava darba plānošanas un vadīšanas spējas u.c.) ar profesijai nepieciešamajām specifiskajām zināšanām un prasmēm *T –formas vertikālā daļa*. Arī apmācību formām ir jābūt elastīgākām, piemēram, jāizmanto kuponu (vaučera) sistēma, projektu formas apmācība, mācīšanās no pieredzes, piemēram, organizējot apmācības pie darba devējiem u.c.

Pārskats par nākotnē pieprasītākajām zināšanām un prasmēm.

Zināšanas un prasmes	Zināšanu un prasmju piemēri
Zināšanas (<i>hard skills</i>)	Normatīvā regulējuma pārzināšana, valodas, E-prasmes, tehniskās zināšanas noteiktajā nozarē, produktu pārzināšana, produktu attīstība, mārketinga zināšanas
Sociālās prasmes	Prasmes strādāt komandā, sociālā uztvere (klausīšanās, sapratne), komunikācija, valodas, starpkultūru prasmes. Sociālās tīklošanās prasmes
Problēmu risināšanas prasmes	Analizēšanas prasmes, starpdisciplīnu prasmes, iniciatīva, radošums

Sava darba plānošanas un vadīšanas spējas	Plānošanas, stresa un laika vadīšanas spējas, elastīgums
Vadības zināšanas	Stratēģijas un vīzijas izstrādes prasmes, trenera un komandas veidošanas prasmes, pārmaiņu vadība, projektu vadīšana, procesu optimizācijas, kvalitātes vadīšana, zināšanas koleģiālai darbinieku vadīšanai
Uzņēmējdarbības zināšanas	Pārdevēju (piegādātāju) un pircēju attiecību pārzināšana, uzņēmējdarbības uzsākšanas un attīstības zināšanas, mērķu uzstādīšanas un sasniegšanas prasmes

4.2. 2010.gada darba tirgū pieprasīto profesiju un tām nepieciešamo prasmju prognozes

4.2.1. 2010.gada darba tirgū pieprasīto profesiju un tām nepieciešamo prasmju prognozes izstrādes metodika

Lai noteiktu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, ir nepieciešams izstrādāt darba tirgus prognozi, paredzot nākotnē nepieciešamās prasmes, kas atbilstu darba devēju pieprasījumam pēc noteiktas profesijas un kvalifikācijas darbiniekiem.

Profesijas, kā arī sociālās un profesionālās pamatprasmes, kurās nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību, atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 10.marta noteikumiem Nr.166 „Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenotāju izvēles principiem” (turpmāk - MK noteikumi Nr.166) nosaka Aģentūras izveidota Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai nepieciešamā profesiju (arī sociālo un profesionālo pamatprasmju) saraksta apstiprināšanas komisija. Komisijas sastāvā ietilpst Aģentūras, Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības un Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvji.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr.166 Aģentūra organizē bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību:

- ievērojot Aģentūras datubāzē reģistrēto vakanču skaitu noteiktās profesijās;
- atbilstoši iepriekš minētās Komisijas priekšlikumiem un Aģentūras veiktās darba tirgus īstermiņa prognozēšanas rezultātiem;
- pēc darba devēja rakstiska pieprasījuma.

Līdz šim, lai noteiktu bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, darba tirgus īstermiņa prognozes tika balstītas uz darba devēju pieprasījumu (tika veiktas darba devēju aptaujas) pēc noteiktas profesijas un kvalifikācijas darbiniekiem. Taču pašreizējos ekonomiskās krīzes apstākļos darba devēju pieprasījums prognoze nevar kalpot par vienīgo rādītāju apmācību prioritāro virzienu noteikšanai, jo ekonomiskā situācija mainās pārāk strauji. Ekonomiskās krīzes apstākļos, īpaši, ja tā saistīta ar nekustamā īpašuma „burbuļa” plīšanu, bieži raksturīgi ir viļņveidīga uzņēmumu darbības samazināšana un pārtraukšana – sākumā darbinieki no darba tiek atbrīvoti tādās jomās kā izklaide un atpūta, tam seko būvniecība, tirdzniecība, apstrādes rūpniecība, un pēc tam uzņēmumi, kas apkalpo (bieži pakalpojumus sniedzošie) iepriekš minētās jomas, tādēļ darba devēju nākotnes prognozes ir atkarīgas arī no tā, kuras tieši nozares šajā brīdī ir skartas visvairāk. Ņemot vērā Latvijas ekonomikā notiekošo pārstrukturizāciju arī paši darba devēji ir atturīgi savās prognozēs par turpmākajiem komercdarbības attīstības scenārijiem.

Pašreizējos ekonomiskās krīzes apstākļos bezdarbniekiem nepieciešamo prasmju prognozēšanu nevar veikt arī, pamatojoties tikai uz darba devēja pieteiktajām vakancēm Aģentūrā, jo Aģentūrā tiek reģistrēts salīdzinoši neliels skaits vakanču un vienlaikus tiek sniegta liela apjoma informācija par darbinieku skaita samazināšanas gadījumiem Latvijas uzņēmumos. Šāda informācija par brīvajām vakancēm nav pietiekama reprezentatīva, lai veiktu secinājumus un prognozes par potenciālajām jaunajām darba vietām un to aizpildīšanai nepieciešamajām prasmēm 2010.gadā. Ņemot vērā faktu, ka darba devēji ne vienmēr izvēlas reģistrēt savas brīvas darba vietas Aģentūras vakanču portālā, bet gan citos privātos darbiekārtošanas interneta portālos, piemēram, www.cv.lv, www.workinday.lv u.c., tādēļ informācija par Aģentūrā reģistrētajām vakancēm ir tikai viens no informācijas avotiem, kas diemžēl pietiekami objektīvi neatspoguļo darba tirgus situāciju valstī kopumā. Vienlaikus analizējot dažādu darbiekārtošanas pakalpojumu sniedzēju datus par brīvajām darba vietām, veicot vakanču analīzi, jāņem vērā, ka ir grūti nosakāms, vai darba vieta ir izveidota no jauna vai darbinieks ir nepieciešams, lai aizstātu iepriekšējo darbinieku, kā arī, iespējams, konkrētā vakance ir izsludināta vairākos portālos vienlaicīgi, papildus jāņem vērā arī citi nosacījumi, kas liedz prognozēt bezdarbniekiem nepieciešamās prasmes tikai pamatojoties uz vakanču informācijas analīzi.

Ņemto vērā iepriekš minēto, aktualizēta profesiju un pamatprasmju sarakstu sagatavošanu profesionālās un neformālās apmācības organizēšanai 2010.gadam, Aģentūra veica trīs posmos:

- 1) pēc konsultēšanās ar Centrālās statistikas pārvaldes speciālistiem tika veikta nozaru attīstības tendenču analīze, izvērtējot to attīstības prognozes un iespējamo ieguldījumu nodarbinātības attīstībā;
- 2) īstenota sadarbība ar ārējiem ekspertiem (darbā iekārtošanās firmu un interneta portālu, Latvijas Personāla vadīšanas asociācijas, Latvijas

investīciju un attīstības aģentūras ekspertiem) par īstermiņa pieprasījuma prognozēm;

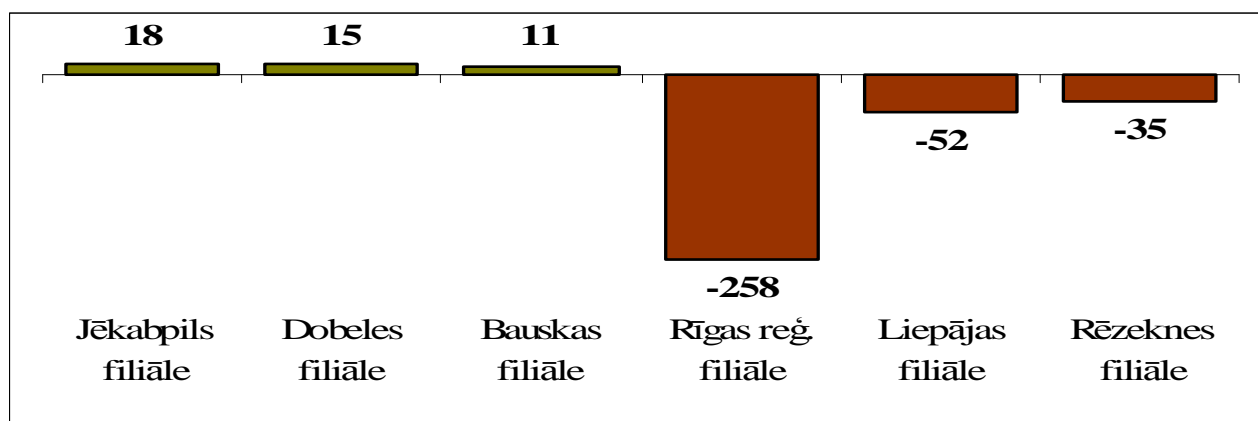
3) veikts profesiju padziļināts izvērtējums, analizējot Aģentūras statistikas datus, Ekonomikas ministrijas vidējā termiņa pieprasījuma prognozes, bezdarbnieku skaitu un profilu katrā no profesijām.

4.2.2. Aģentūras rīcībā esošo datu analīze

4.2.2.1. 2009.gadā Aģentūrā pieteiktās brīvās darba vietas

Darbaspēka pieprasījumu raksturo arī brīvo darbavietu skaits un profils. Aģentūra to analizē, pamatojoties uz informāciju par reģistrētajām brīvajām darbavietām. Darba devēji 2009.gada decembrī Aģentūrā reģistrējuši 982 brīvās darbavietas, kas ir par 434 mazāk nekā novembrī.

**Lielākais reģistrēto brīvo darbavietu pieaugums/samazinājums
2009.gada decembrī**

Datu avots: Aģentūra

No 2008.gada sākuma līdz jūlijam reģistrēto brīvo darbavietu skaitam bija tendence samazināties, augustā vērojams neliels palielinājums. Kopš 2008.gada septembra skaits turpina samazināties, mazākais reģistrēto brīvo darbavietu skaits – 1 389 vērojams 2009.gada decembrī, decembrī salīdzinājumā ar novembri skaits ir samazinājies par 407 brīvajām darbavietām.

Brīvo darbavietu skaits perioda beigās 2006-2009.gads

Mēnesis/gads	2006	2007	2008	2009
Janvāris	8657	16650	17662	2549
Februāris	9636	16414	14463	2477
Marts	10170	16500	13111	1895
Aprīlis	12052	18000	12535	2409
Maijs	15234	19200	12517	2353
Jūnijs	16378	21015	11444	1998
Jūlijs	16327	21915	10321	2027
Augusts	16693	24613	11001	1875

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Septembris	18460	23332	8304	1856
Oktobris	19562	21986	6762	1836
Novembris	19737	20342	5337	1796
Decembris	16039	18147	3205	1389

Datu avots: Aģentūra

Pieprasītākās brīvās darbvietas sadalījumā pa profesiju pamatgrupām ir speciālisti, kvalificēti strādnieki un amatnieki.

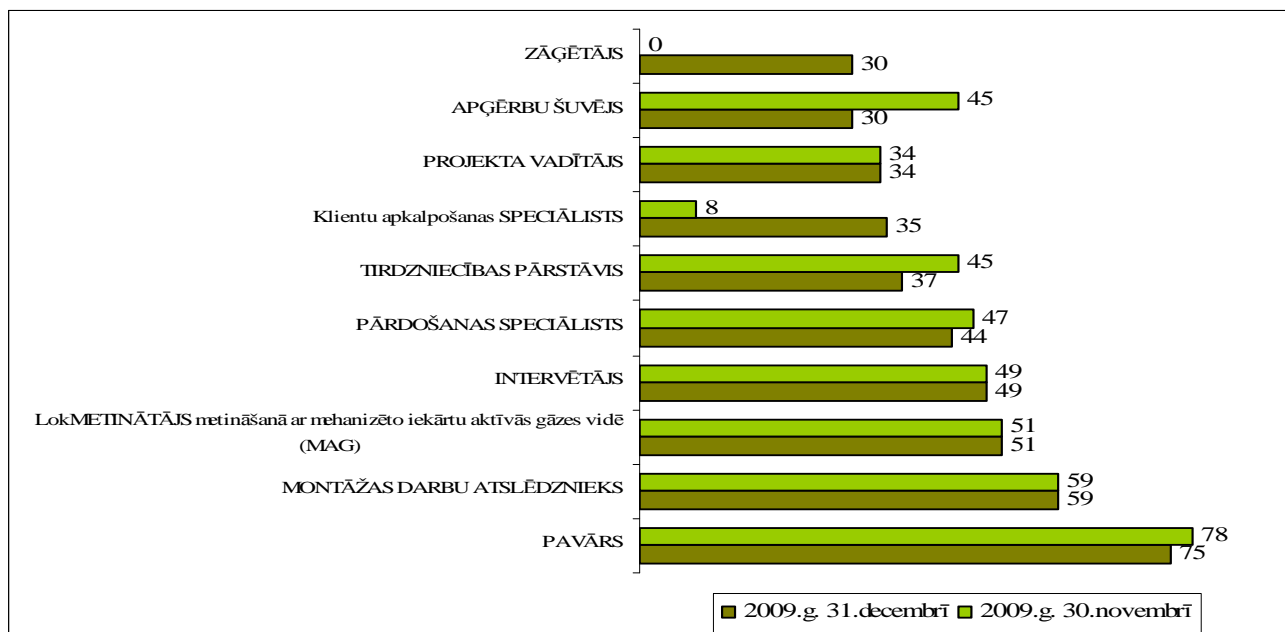
Brīvo darbvietu skaits sadalījumā pa profesiju grupām perioda beigās

Profesiju pamatgr. nr.	LR profesiju klasifikatora Profesiju pamatgrupas nosaukums	Brīvo darbvietu skaits decembra beigās	Brīvo darbvietu skaits novembra beigās
0	Armijas profesijas	0	40
1	Likumdevēji, valsts amatpersonas, ierēdņi vadītāja amatā un vadītāji	34	45
2	Vecākie speciālisti	173	223
3	Speciālisti	348	440
4	Kalpotāji	110	113
5	Pakalpojumu un tirdzniecības darbinieki	207	275
6	Kvalificēti lauksaimniecības un zivsaimniecības darbinieki	40	22
7	Kvalificēti strādnieki un amatnieki	296	423
8	Iekārtu un mašīnu operatori un izstrādājumu montieri	148	157
9	Vienkāršās profesijas	33	58

Datu avots: Aģentūra

Kopumā Aģentūrā reģistrētās brīvās darbvietas decembra beigās sadalījumā pa nozarēm lielākais skaits: Apstrādes rūpniecībā (C) – **412**, Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (N) – **142** Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G) – **146**, Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M) – **116**, Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I) - **111**.

Darba devēju pieprasītākās profesijas (reģistrētas Aģentūrā)

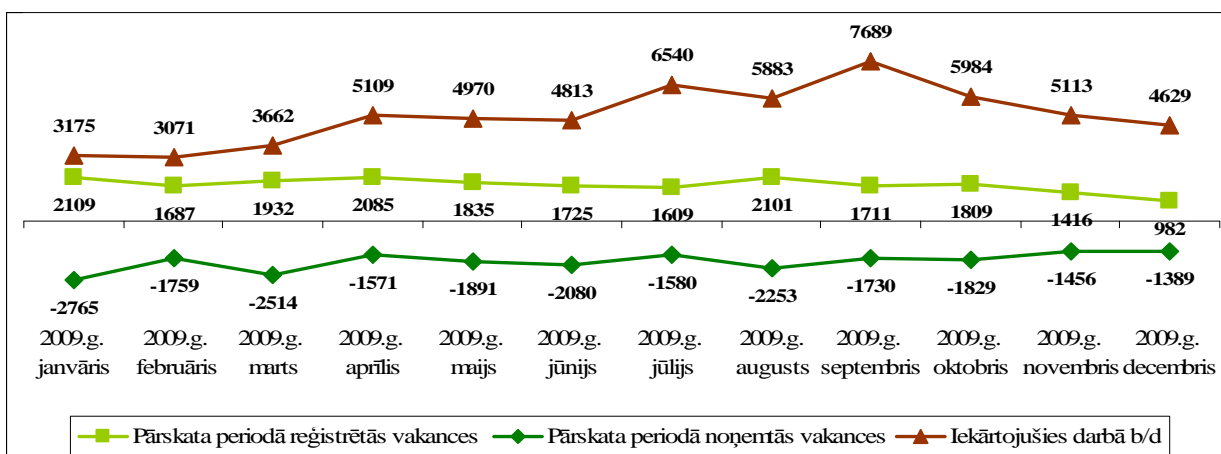

Datu avots: Aģentūra

Laika periodā no 2009.gada janvāra līdz decembrim reģistrētas 21 001 vakances, bet noņemtas – 22 817 vakances. 2009.gada 12 mēnešos darbā iekārtojušies 60 638 bezdarbnieki (ar darbiekārtības pārrēķinu pēc VSAA ziņām).

Šis attēls parāda, ka bezdarbnieku skaits, kas iekārtojušies darbā, pārsniedz Aģentūrā reģistrēto vakancu skaitu, kas nepārprotami liecina par to, ka tikai daļa no darba devējiem reģistrē brīvās darba vietas Aģentūrā.

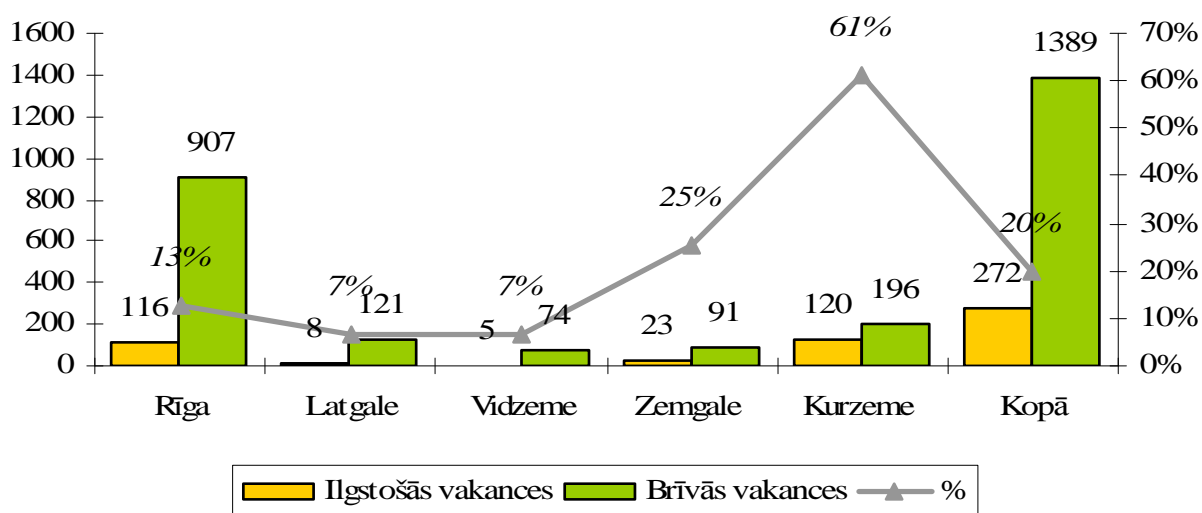
Pārskata periodā Aģentūrā reģistrētās, noņemtās brīvās darbvietas un iekārtojušies darbā bezdarbnieki

Datu avots: Aģentūra

2009.gada beigās Aģentūrā bija reģistrētas 272 ilgāk par 3 mēnešiem neizpildītas brīvās darbvietas, kas sastāda 20% no brīvo darbvietu kopējā skaita pārskata perioda beigās (1389).

Ilgstošās vakances un brīvās darbvietas 2009.gada beigās

Datu avots: Aģentūra

Ilgstoši neaizpildītās brīvās darbvietas sadalījumā pa profesijām (lielākais skaits)

Profesija	Ilgstoši neaizpildīto brīvo darbvietu skaits 2009.g. beigās	Brīvās darbvietas 2009.g. beigās
Montāžu darbu atslēdznieks	59	59
Pavārs	50	75
Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)	50	51
Bārmenis	15	21
Masieris	8	20

Datu avots: Aģentūra

4.2.2.2. 2009.gadā Aģentūrā sniegtie darba devēju pieteikumi par darbinieku skaita samazinājumu/palielinājumu

Latvijā pēc darba devēju iesniegtajiem paziņojumiem 2009.gadā par darbinieku skaita izmaiņām uzņēmumos, darba devēji prognozē 2009.gadā 20 208 darbvietu skaita samazinājumu, 2010. gadā 1 157 darbvietu samazinājumu un 2009.gadā 615 darbvietu palielinājumu.

Darbinieku skaita palielinājumi/samazinājumi (2009., 2010.gadā)

Mēnesis	Valstī kopā					
	Palielinājums		Samazinājums			
	Palielināšanas gadījumu skaits 2009.g.	Darba vietu skaits 2009.g.	Atlaišanas gadījumu skaits 2009.g.	Darba vietu skaits 2009.g.	Atlaišanas gadījumu skaits 2010.g.	Darba vietu skaits 2010.g.
Janvāris	10	253	394	2058	116	890
Februāris	0	0	336	1592	6	16

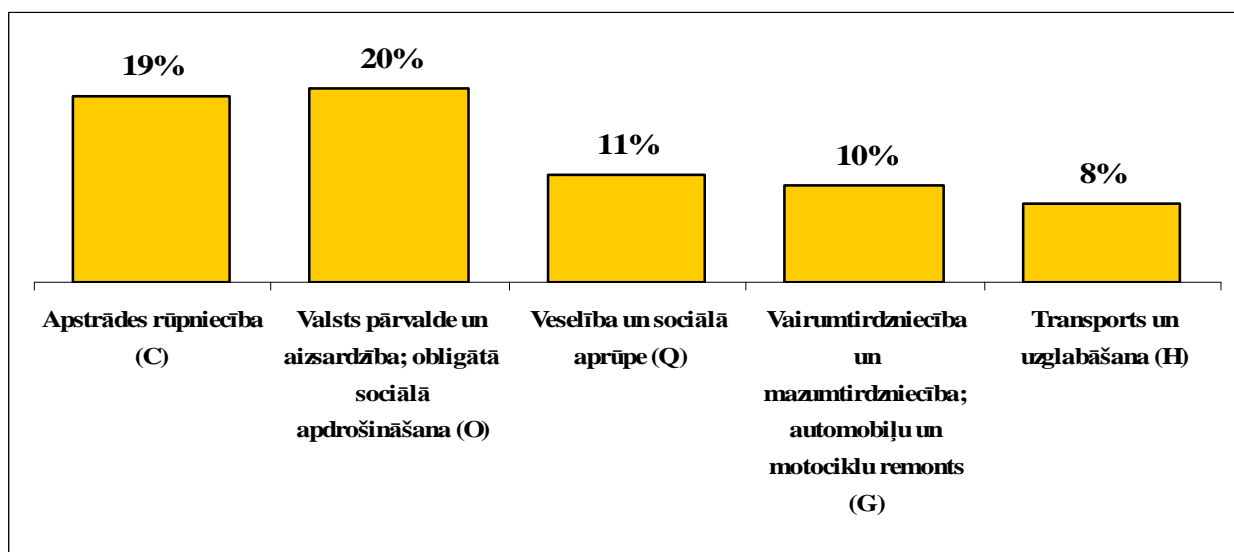
LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Marts	6	62	339	2696	1	1
Aprīlis	1	17	341	1428	14	250
Maijs	7	111	285	1566	0	0
Jūnijs	2	30	272	1560	0	0
Jūlijs	1	20	242	944	0	0
Augusts	0	0	236	2099	0	0
Septembris	0	0	241	2624	0	0
Oktobris	2	35	165	964	0	0
Novembris	1	75	159	1047	0	0
Decembris	2	12	205	1630	0	0
KOPĀ:	32	615	3215	20 208	137	1157

Datu avots: Aģentūra

Darba devēju biežāk minētie iemesli darbinieku skaita samazināšanai: darbinieku skaita samazināšana, strukturālas izmaiņas un/vai darba optimizācija, darba apjoma/ražošanas/apgrozījuma/slodzes apjoma samazināšanos uzņēmumos.

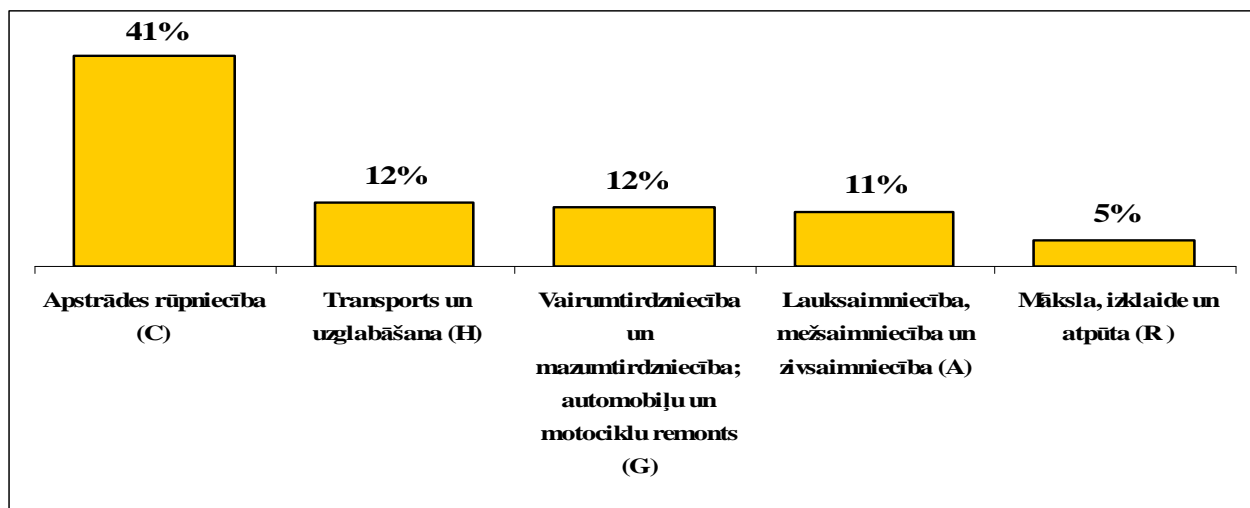
Darba devēju pieteikumi par darbinieku skaita samazinājumu pa nozarēm 2009.gadā (top 5)

Datu avots: Aģentūra

Darba devēju biežāk minētie iemesli darbinieku skaita palielināšanai: darbaspēks no trešajām valstīm, jaunas darba vietas vai uzņēmuma izveide un sezonālā darba uzsākšana.

Darba devēju pieteikumi par darbinieku skaita palielinājumu pa nozarēm 2009.gadā (top 5)

Datu avots: Aģentūra

2009.gadā saņemtās darba devēju prognozes par darbinieku skaita samazinājumu sadalījumā pa profesijām (lielākais skaits) 2009.gadā tika plānots: apkopēji, autobusa konduktori, medicīnas māsas, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs, vispārējās vidējās izglītības skolotājs. 2010.gadā: veikala kasieris, mazumtirdzniecības veikala pārdevējs, grāmatvedis (ceturtā līmeņa kvalifikācija), apkopējs, sanitārtehnīķis.

Darba devēju prognoze par darbinieku skaita samazinājumu 2009.gadā sadalījumā pa profesijām TOP 10

Profesija/Amats	Profesijas kods	Plānotais darbinieku skaits profesijā
Apkopējs	913202	1009
Autobusa konduktors	511202	588
Medicīnas māsa	323115	581
Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	522005	463
Vispārējās vidējās izglītības skolotājs	232010	419
Automobiļa vadītājs	832201	336
Apsargs	516926	335
Sētnieks	916201	313
Ārsts	222101	298
Sanitārs	513202	273
Pārējās profesijas		15593
Kopējais skaits		20208

Datu avots: Aģentūra

Periodā no 2009.gada janvāra līdz novembrim saņemtās darba devēju prognozes par darbinieku skaita palielinājumu sadalījumā pa profesijām (lielākais skaits) tika plānots: kokaudzētavas strādnieki, metālmateriālu metinātāji, klientu apkalpošanas speciālists, kuģu remontatslēdznieki, lidostas kalpotājs.

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

**Darba devēju prognoze par darbinieku skaita palielinājumu
2009.gadā sadalījumā pa profesijām TOP 10**

Profesija/Amats	Profesijas kods	Plānotais darbinieku skaits profesijā
Kokaudzētavas strādnieks	611203	46
Metālmateriālu metinātājs	721217	44
Klientu apkalpošanas speciālists	422209	43
Kuģu remontatslēdznieks	721403	40
Lidostas kalpotājs	511102	25
Dārznieks	611301	20
Cauruļvadu montētājs	713603	20
Gāzmetinātājs	721202	20
Rokas lokmetinātājs (MMA)	721209	20
Lokmetinātājs metināšanā ar volframa elektrodu inertās gāzes vidē (TIG)	721212	20
Pārējās profesijas		317
Kopējais skaits		615

Datu avots: Aģentūra

Darba devēju pieprasītākās profesijas 2007 - 2009.gadā

Profesijas	2009.gada 31.decembrī	2008.gada 31.decembrī	2007.gada 31.decembrī
Pavārs	75	82	328
Montāžas darbu atslēdznieks	59	21	73
Lokmetinātājs metināšanā ar mehanizēto iekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)	51	18	68
Intervētājs	49	65	178
Pārdošanas speciālists	44	17	18
Tirdzniecības pārstāvis	37	27	4
Klientu apkalpošanas speciālists	35	1	41
Projekta vadītājs	34	5	34
Apģērbu šuvējs	30	17	48
Zāģētājs	30	0	0

Datu avots: Aģentūra

4.2.2.3. 2009.gadā ārzemniekiem apstiprinātie darba izsaukumi

Ņemot vērā ekonomisko situāciju valstī, samazinās apstiprināto darba izsaukumu skaits. Visvairāk apstiprināti darba izsaukumi 2009.gadā ir iedzīvotājiem no Ukrainas (659).

Galvenās nozares, kurās viesstrādnieki tiek piesaistīti, ir apstrādes rūpniecība, 2009.gadā pieaugums vērojams arī transporta/uzglabāšanas (ūdens

transports) nozarē. Ārzemniekiem apstiprinātie darba izsaukumi dalījumā pa nozarēm un profesijām apskatāmi zemāk esošajās tabulās.

Ārzemniekiem apstiprinātie darba izsaukumi sadalījumā pa nozarēm.

Nozare	3 mēneši	6 mēneši	9 mēneši	2009.gadā
Lauks./mežs./zivsaimn.	2	2	2	4
Ieguves rūpniecība	0	0	0	0
Apstrādes rūpniecība	182	348	412	475
Būvniecība	21	55	58	62
Tirdzniecība	14	22	36	40
Izmitināšana/ ēdināšana	41	64	107	137
Transports/ uzglabāšana	190	223	262	289
Pakalpojumi	2	5	8	17
Veselība	3	5	9	10
Māksla/izklaide/ atpūta	5	5	6	7
Pārējās nozares	18	50	93	115
Kopā:	478	779	993	1156

Datu avots: Aģentūra

2009.gadā apstiprinātie darba izsaukumi sadalījumā pa profesijām (lielākais skaits)

Profesija	Skaits
METINĀTĀJS (gāzmetinātājs, metālmateriālu u.c.)	255
ATSLĒDZNIEKS (kuģu remont/būves)	183
PAVĀRS	126
ATSLĒDZNIEKS (t.sk. montāžas darbu, instrumentu)	98
Kravas automobiļa VADĪTĀJS	39
Vecākais KONSULTANTS	38

Datu avots: Aģentūra

4.2.2.4. Reģistrēto bezdarbnieku vēlmju skaits uz apmācībām

Nosakot bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību prioritāros virzienus, būtiski ir ņemt vērā arī pašu bezdarbnieku un darba meklētāju vēlmes, jo personām ir jābūt arī motivētām apgūt noteiktu apmācību programmu, lai vēlāk censtos gan pašpilnveidoties, gan tiktu samazināta nepieciešamība pēc atkārtotas pārkvalifikācijas vidējā termiņā. Vienlaikus ir jāvērs uzmanību uz to, ka ekonomikas restrukturizācijas apstākļos noteikt nākotnē nepieciešamās prasmes vai darba tirgū pieprasītās profesijas ir sarežģīti, tādēļ bezdarbnieka un darba meklētāja kā indivīda vēlmēm, cik tas ir savienojams ar iespējām, ir būtiska nozīme.

Līdz 2010.gada 10.februārim lielākais bezdarbnieku izteikto vēlmju skaits daļībai profesionālajā apmācībā, pārkvalifikācijā un kvalifikācijas paaugstināšanā bija profesijās apskatāms zemāk esošajā tabulā.

Izglītības programma/profesija	Personu skaits
Grāmatvedis	2902
Florists	2772
Pavārs	2717
Frizieris	2627
Apsardzes darbs*	2045
Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	1540
Nagu kopšanas speciālists	1490
Apdares darbu strādnieks	1162
Lietvedis	1100
Lokmetinātājs ar mehanāniskoiekārtu aktīvās gāzes vidē (MAG)	1060

Datu avots: Aģentūra

Savukārt, lielākais bezdarbnieku izteikto vēlmju skaits dalībai pasākumā neformālās izglītības pasākumā 10.02.2010. bija šādas izglītības programmās:

Izglītības programma	Personu skaits
Angļu valoda (bez priekšzināšanām)	12396
Datorzinības (bez priekšzināšanām)	10346
C kategorijas autovadītājs	5205
Valsts valodas sagatavošana zemākā līmenī	5073
Datorzinības (ar priekšzināšanām, specifisku programmu apguve)	4794
Angļu valodas profesionālā leksika (ar priekšzināšanām)	4571
Valsts valodas sagatavošana vidējā līmenī	4400
B kategorijas autovadītājs	4294
Projektu vadība (bez priekšzināšanām)	2500
Valsts valodas sagatavošana augstākā līmenī	2136

Datu avots: Aģentūra

4.2.3. Darbiekārtošanas firmu un portālu informācijas analīze par 2009.gadā pieprasītākajām profesijām, pieprasītākajām prasmēm un prognozes 2010.gadam

Lai šī brīža ekonomiskajos apstākļos iegūtu ticamu informāciju par darba tirgus pieprasījumu un atbilstoši tam organizētu profesionālo un neformālo apmācību 2010.gadā, Aģentūra īstenoja sadarbību ar darbā iekārtošanas firmu un interneta portālu pārstāvjiem, veicot gan minēto firmu aptauju, gan organizējot atklātu diskusiju par darba tirgus īstermiņa pieprasījuma jautājumiem.

Kā norāda darbā iekārtošanas firmu eksperti, 2009.gadā darba tirgū īpaši pieprasīti bija dažādi tirdzniecības nozares speciālisti (piemēram, tirdzniecības pārstāvji, pārdevēji, tiešās pārdošanas speciālisti un citi), kā arī ar pārdošanu saistītu starpnozaru profesiju pārstāvji kā mārketinga un tele-mārketinga

speciālisti, menedžeri. Tāpat bija vērojams pieprasījums arī pēc dažādiem izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu speciālistiem (piemēram, pavāriem, viesmīļiem, bārmeņiem, viesnīcu darbiniekiem), informācijas un komunikācijas pakalpojumu speciālistiem (datoru operatoriem, programmētājiem un citiem informācijas tehnoloģiju izstrādes speciālistiem). Kā atsevišķu profesijas grupu, pēc kuras bija vērojams pieprasījums 2009.gadā, darbā iekārtošanās firmu pārstāvji min dažāda līmeņa un veida vadītājus. Neliels pieprasījums bija vērojams pēc finanšu un apdrošināšanas, transporta un uzglabāšanas un apstrādes rūpniecības nozaru darbiniekiem.

Kā darbiniekiem nepieciešamu papildus prasmi darbā iekārtošanas firmu pārstāvji min svešvalodu zināšanas (galvenokārt angļu, vācu, krievu). Kā konstatējuši speciālisti, aktuāla problēma darba tirgū ir krievu valodas prasmju trūkums jauniešu vidū, kas apgrūtina jauniešu integrāciju darba tirgū. Maz darbinieku Latvijā ir ar zviedru, somu, norvēģu, itāļu, franču un spāņu valodu zināšanām, ko pieprasa ārzemju darba devēji. Tāpat novērots, ka svešvalodu zināšanas šobrīd tiek prasītas arī tehnisku profesiju pārstāvjiem (piemēram, metinātājiem).

Kā specifiku problēmu Latvijas darba meklētāju vidū eksperti novērojuši lietišķās sarakstes prasmju trūkumu pat augsta līmeņa speciālistiem. Tā rezultātā ir apgrūtināta darba meklētāju spēja izteikties, kā arī nav attīstīta sevis prezentēšanas prasme. Tāpat raksturīgs, ka liela daļa Latvijas darba meklētāju sistemātiski neplāno savu karjeru, kā prioritātes darba meklēšanā izvirza finansiālu labklājību.

Pēc darbiekārtības firmu sniegtajām prognozēm 2010.gadā joprojām gaidāms pieprasījuma samazinājums pēc būvniecības nozares speciālistiem (piemēram, celtniekiem, zemākā līmeņa būvdarbu strādniekiem), valsts iestāžu darbiniekiem, tajā skaitā, izglītības un zinātnes speciālistiem, kā arī nekustamā īpašuma speciālistiem, konkrētāk, ar nekustamā īpašuma tirdzniecību un nekustamo īpašumu tirgus attīstību saistītās profesijās (piemēram, arhitektiem, dizaineriem).

Finanšu un apdrošināšanas nozarē samazināsies pieprasījums pēc klientu apkalpošanas speciālistiem un vidēja līmeņa speciālistiem. Pieprasījuma palielinājums varētu būt gaidāms pēc augstāka līmeņa speciālistiem, tādiem kā, biznesa un finanšu konsultantiem, brokeriem, finanšu analītiķiem un parādu piedziņas speciālistiem.

Tirdzniecības nozarē gaidāms pieprasījuma samazinājums pēc mazumtirdzniecības pārdevējiem un vairumtirdzniecības pārdevējiem celtniecības jomā. Kā konstatējuši darbā iekārtošanas firmu eksperti, tirdzniecības nozarē ir attīstījies pieprasījums pēc darbiniekiem ar pārdošanas prasmēm. No darba tirgus pieprasījuma viedokļa pārdošanas prasmes tiek raksturota nevis kā konkrēta profesija, bet gan kā papildus prasme, kas nepieciešama jebkurā amatā, tā sevī ietver prasmi prezentēt, argumentēt, iniciatīvas izrādīšanu, saskarsmes prasmi, izpratni par lietišķo etiķeti. Tā

rezultātā palielinās pieprasījums arī pēc mārketinga un tele mārketinga speciālistiem dažādās nozarēs, jo pašreizējā tirgus apstākļos attīstās „aktīvās pārdošanas” metode, kad tirgotājs pats dodas pie klienta un motivē iegādāties piedāvāto produktu.

Gaidāms, ka 2010.gadā saglabāsies pieprasījums pēc dažādiem informācijas un komunikācijas pakalpojumu speciālistiem – programmētājiem, informācijas tehnoloģiju speciālistiem, informācijas tehnoloģiju projektu vadītājiem un citiem.

Transporta un uzglabāšanas nozarē samazināsies pieprasījums pēc autovadītājiem, šoferiem, bet palielināsies pēc transporta un loģistikas speciālistiem, pārvadājumu organizatoriem, Tāpat eksperti prognozē pieprasījuma palielināšanos pēc eksporta menedžeriem un speciālistiem, kas var darboties kā transporta tā tirdzniecības jomās.

Apstrādes rūpniecībā pēc atsevišķu darbā iekārtotāju firmu prognozēm gaidāms pieprasījums pēc augstāka līmeņa un kvalificētiem ražošanas strādniekiem. Tomēr varētu būt vērojams arī pieprasījuma samazinājums pēc ražošanas jomas darbiniekiem.

Pieprasījuma palielināšanos eksperti prognozē arī veselības un sociālās aprūpes nozarē – pēc medicīnas māsām, ārstiem, sociālajiem rehabilitētājiem.

Kā uzsver firmu eksperti, šobrīd darba devēji meklē darbiniekus, kas būtu elastīgi un būtu kompetenti vienlaicīgi veikt vairāku amatu pienākumus (piemēram, grāmatvežus ar darba prasmēm noliktavā; speciālistus, kas vienlaicīgi var veikt bārmeņa, istabenes, viesnīcas administratora pienākumus).

Pēc darbā iekārtošanas firmu un interneta portālu speciālistu vērtējuma bezdarbnieku apmācību vairāk nepieciešams orientēt uz neformālo izglītības programmu apguvi, jo darba devēji visaugstāk novērtē darbinieku kompetences. Profesionālajā apmācībā vajadzētu pārtraukt tādu programmu mācīšanu kā apsardzes darbs un floristi, jo tās ir šauras specializācijas programmas, pēc kurām nav pieprasījuma darba tirgū. Intensīvāk nepieciešamas mācīt pavāra profesiju.

Aktuāla papildus kompetence, kas nepieciešama jebkuras profesijas pārstāvim, ir izpratne par „mazā uzņēmēja komplektu”, respektīvi, kompetences sava biznesa attīstībai (finanšu analīze, naudas plūsmas plānošana, grāmatvedība, mārketinga pamati, tostarp tirgus izpēte).

Kā darbiniekiem nepieciešamas papildus prasmes joprojām saglabājas nepieciešamība pārvaldīt svešvalodas (it īpaši angļu un krievu valodu), labas latviešu valodas zināšanas un datorprasmes. Tāpat darba devēji augstu vērtē jau iegūtu darba pieredzi, iniciatīvu, atbildības sajūtu, laika plānošanas prasmi, augstāko izglītību un citas prasmes.

4.2.4. Nozaru asociāciju un ministriju vērtējums par darba tirgus pieprasījuma izmaiņām 2010.gadā.

Ņemot vērā straujo ekonomisko pārstrukturizāciju, līdzšinējās darba prognozēšanas un apmācību jomu noteikšanas metodes nav atbilstošas šī brīža darba tirgus situācijai, līdz ar to darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādē ir jāveic metodoloģijas maiņa. Lai to izdarītu, 2010.gada 29.janvārī Labklājības ministrija aicināja dažādu nozaru ministriju ekspertus, sociālos partnerus, nozaru asociāciju pārstāvjus, kā arī akadēmisko institūciju ekspertus piedalīties apaļā galda diskusijā par darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādi 2010.gadam.

Sanāksmes ietvaros Ekonomikas ministrijas pārstāvji iepazīstināja ar darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm:

- Vidēja termiņa periodā kopējais darbaspēka piedāvājums pārsniegs pieprasījumu, saglabāsies augsts bezdarbs un zems nodarbinātības līmenis;
- Pieprasījums būs zems visos profesiju segmentos;
- Relatīvi stabils pieprasījums saglabāsies pēc prasmīgiem darbiniekiem visās kvalifikācijas grupās, pieaugs prasmju kvalitātes un pieredzes prasības;
- Darbaspēka piedāvājums samazināsies – mazināsies iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte un darbaspējīgo iedzīvotāju skaits;
- Bezdarbnieku apmācības ekonomiskās krīzes periodā jāuztver kā ilgtermiņa ieguldījums cilvēkkapitāla konkurētspējas attīstībā un šo investīciju atdevi varēs izmērīt tikai ilgtermiņā.

Apaļā galda diskusijā tiek secināts, ka, lai gan darba devējiem ir vēlme iegūt augsti kvalificētu darbinieku noteiktā jomā, tomēr paši darbi devēji nevar šobrīd konkrēti pateikt, kādā darbības sfērā savu uzņēmējdarbību turpmāk attīstīs, līdz ar to nevar prognozēt, kādu konkrēto jomu speciālistu nākotnē Latvijas darba tirgū pietrūks. Liela nozīme nākotnē būs darbiniekiem ar vispārējo vidējo izglītību, kuri spēs konkurēt ar profesionālās izglītības ietvaros sagatavotajiem speciālistiem, jo elastīgāk spēs piemēroties darba devēju prasībām un darbam nepieciešamās specifiskās prasmes vai nu apgūs uz vietas darba vietā vai tās pilnveidos profesionālās kvalifikācijasursos. Papildus jāņem vērā profesionālās izglītības izmaksas, kas ir 3 reizes lielākas kā vidējai vispārējai izglītībai, kā arī risks, ka speciālists būs ieguvis specialitāti un kvalifikāciju noteiktā profesijā, kura strauju ekonomisko izmaiņu rezultātā var arī nebūt konkurētspējīga darba tirgū ilgtermiņā. Tādēļ arī turpmāk izglītības sistēmā ir jāievēro samērīgums starp vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības attīstību.

Apaļā galda diskusijā tika secināts, ka, prognozējot profesiju un tām nepieciešamo prasmju attīstību, ir jāņem vērā vairāki aspekti:

- Pirmkārt, apmācībā dot priekšroku tādām prasmēm, kuras mazāk pakļautas globālās konkurences riskiem (jāņem vērā divu veidu faktorus, viens no tiem ir valsts salīdzinošā priekšrocība kādās nozarēs, tajā skaitā – kvalifikācijas un algu līmenis, salīdzinot ar citām valstīm, savukārt otrs – profesijas, pēc kurām pieprasījums mazākā mērā ir atkarīgs no pieprasījuma izmaiņām starptautiskajos tirgos), piemēram:
 - darbi saistīti ar preču vai pakalpojumu pārdošana vai fiziskās piegādes veikšanu Latvijas ietvaros;
 - prasmes, nepieciešamas lai veiktu nestandardizējamus darbus (piemēram, uzņēmumu, projektu un personāla vadība);
 - prasmes, kas saistītas ar attiecībām starp cilvēkiem un cilvēku grupām.
- Otrkārt, ir jāapmāca tādas universālas prasmes, kuras darbiniekam var noderēt dažādās profesijās, kas piešķir darbiniekam lielāku elastību mainīt savu profesionālās darbības jomu, piemēram, projektu pieteikuma sagatavošanas un vadīšanas prasmes u.c.
- Treškārt, jāņem vērā iespējamās nākotnes profesijas un tām nepieciešamās prasmes, kā piemēram, nevalstisko organizāciju (turpmāk – NVO) izveides un vadīšanas prasmes (*sākotnēji NVO darbība radīs tikai sociālu labumu, bet, kad jau NVO piedalās dažādos projektos, to ietvaros radītās papildus darba vietas sniedz arī ekonomisku ieguvumu*). Šādām profesijām ir jāattīsta arī nākotnē nepieciešamās prasmes, piemēram, sociālās tīklošanās prasmes, kreativitāte, zināšanu (zinātnes) savešanas nepieciešamību ar uzņēmējdarbības prasmēm (māka redzēt uzņēmējdarbības un peļņas iespējas zinātnieku atklājumos, piedāvājot to komercializācijas iespējas). Citi piemēri - biznesa partneru (t. sk. ārzemēs) meklēšana ar sociālo tīklu izmantošana un citu Interneta iespēju izmantošanu.
- Ceturtkārt, apmācība konkrētās šaurās profesijās, it īpaši ja tā ir dārga un var tikt veikta relatīvi īsā laikā, jāveic balstoties uz „minimālā scenārija” prognozēm vai konkrētiem darba devēju pasūtījumiem.
- Piektkārt, nepieciešams mācīt prasmes, kas saistītas ar zināšanu un inovāciju pārnesi no zinātnes dzīvē, kā arī zināšanu un inovāciju komercializāciju.
- Sestkārt, investoru piesaistes jomā ir nepieciešams attīstīt sadarbību starp NVA un Valsts investīciju un attīstības aģentūru potenciālo darbinieku atlasē un apmācību nodrošināšanā pēc investora (darba devēja) pieprasījuma.

Papildus būtiska pašreizējos apstākļos ir uzņēmējdarbības iniciatīvas veicināšana mazo un mikrouzņēmumu veidošanai un pašnodarbinātības uzsākšanai - īpaši starp cilvēkiem, kas ir palikuši bez darba, taču vēlas paši uzņemties iniciatīvu un uzsākt uzņēmējdarbību, lai vēlāk, iespējams, paši darbā

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

pieņemtu papildus darbiniekus. Šajā procesā nozīmīga loma ir arī apmācībām – gan, lai pašu uzņēmējdarbību uzsāktu, gan arī, lai to jau sākotnēji veidotu ilgtspējīgu, tādēļ īpašu uzmanību nepieciešams pievērst tieši uzņēmējdarbības prasmju attīstīšanai, piedāvājot gan atbilstošas apmācību programmas tās uzsākšanai, gan arī tās īstenošanas posmā, izmantojot arī grupu apmācību priekšrocības, lai jaunie uzņēmēji varētu apmainītos ar pirmo pieredzi, darbojoties kā uzņēmējiem. Vienlaikus Labklājības ministrija ar sociālo partneru atbalstu pašreiz strādā pie uzņēmējdarbības uzsākšanas atbalsta pasākumu pilnveidošanas un papildus finansējuma piesaistes iespējām mikrofinansējuma sniegšanai uzņēmējdarbības uzsākšanai bezdarbniekiem.

4.2.5. Nozaru attīstības tendenču analīze

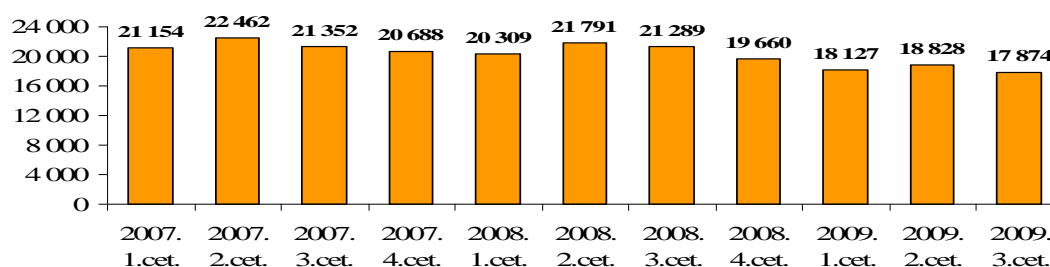
Lai izvērtētu nozaru attīstības tendences un prognozētu to iespējamo ieguldījumu nodarbinātības veicināšanā ir izmantoti divi pamatkritēriji – iekšzemes kopprodukta (IKP) un nodarbināto skaita izmaiņas nozarē¹⁵.

Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A)

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji bija samazinājies par 0,2 procentpunktiem no 3,3% uz 3,1%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 22,9% jeb par aptuveni 26,7 miljoniem latu. 2009.gadā. Salīdzinot 2. un 3. ceturksni 2009.gadā, izmaiņas ir būtiskākas IKP nekā 2008.gadā, bet jāņem vērā nozares sezonālais raksturs.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 17 874 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 2,3% no kopējā darba vietu skaita valstī. Darba vietu skaita izmaiņām nozarē ir sezonāls raksturs – to skaits palielinās gada otrajā ceturksnī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 16% jeb 3 280 darba vietām. Lielākais aizņemto darba vietu īpatsvara samazinājums kopš 2007.gada 1.ceturkšņa bijis nozares apakšgrupā zivsaimniecība par 29% jeb 421 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (A) 2007.- 2009.gads

Datu avots: CSP

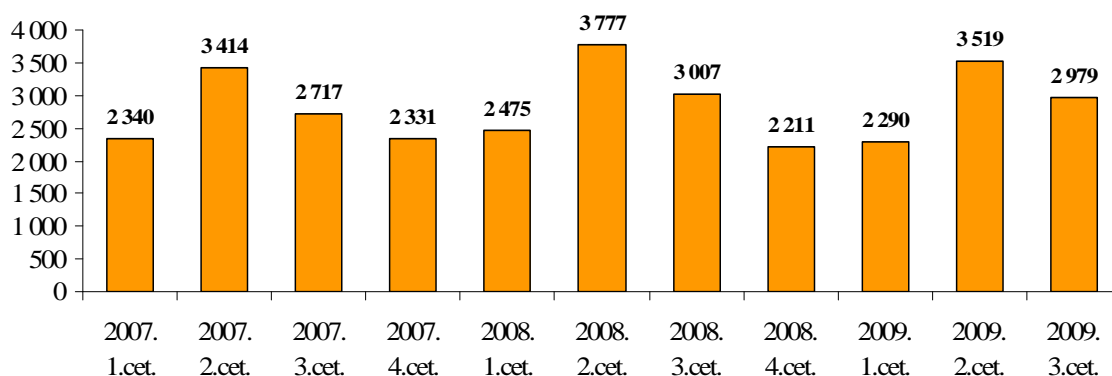
Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (B)

¹⁵ Analīzei izmantoti Centrālās statistikas pārvaldes dati LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji pieaudzis par 0,1 procentpunktu no 0,4% uz 0,5%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 3,8% jeb par aptuveni 0,6 miljoniem latu. 2009.gadā, salīdzinot 2. un 3. ceturksni, ir nedaudz pieaudzis nozares īpatsvars kopējā IKP.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 2 979 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 0,4% no kopējā darba vietu skaita valstī. Šajā nozarē aizņemtajām darba vietām ir izteikti sezonāls raksturs - to skaits ievērojami palielinājies gada 2. ceturksnī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir palielinājies vidēji par 27% jeb 639 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde (B) 2007.- 2009.gads

Datu avots: CSP

Prognozes:

Ekonomikas ministrija prognozē, ka primārās nozarēs (lauksaimniecībā, zvejniecībā un iegūstošā rūpniecībā) kopējais nodarbināto skaita samazinājumu līdz 2015.gadam praktiski būs neliels, jo būtiskas korekcijas strādājošo skaita ziņā jau notika iepriekšējos gados, sākot ar 2005.gadu."¹⁶

Apstrādes rūpniecība (C)

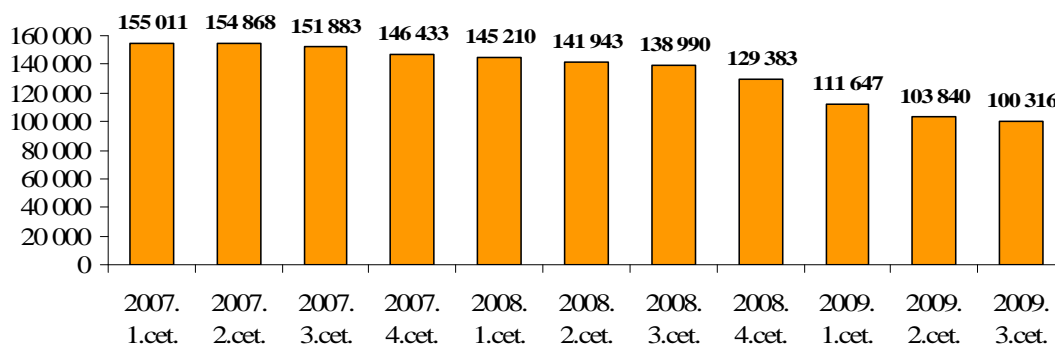
IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji samazinājies par 1,7 procentpunktiem no 11% uz 9,3%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 30% jeb par aptuveni 119 miljoniem latu, kas ir procentuāli trešais lielākais IKP kritums faktiskajās cenās un otrs lielākais kritums latos attiecībā pret iepriekšējo periodu. 2009.gadā nozarē bija vērojamas stabilas pieauguma tendences par 7 – 8% ik ceturksni salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni.

¹⁶ EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 54.lp..

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritāriem apmācību virzieniem”

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija aizņemtas 100 316 darba vietas, kas sastāda 12,7% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 35% jeb 54 695 darba vietām. 2009.gada 3.ceturkšņos vērojams darba vietu skaita samazinājuma stabilizēšanās - 2009.gada 2.ceturksnī aizņemto darba vietu skaita samazināšanās attiecībā pret iepriekšējo ceturksni bija 7%, 3.ceturksnī – 3% (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemto darba vietu skaits nozarē Apstrādes rūpniecība (C) 2007., 2009.gads

Datu avots: CSP

Lielākajās nozares apakšgrupās (pēc aizņemto darba vietu skaita 2009.gada 3.ceturkšņa beigās) bija vērojams šāds aizņemto darba vietu skaita samazinājums - pārtikas produktu ražošana (par 25% jeb 7 341 darba vietām), koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana (par 40% jeb 11 861 darba vietām), apģērbu ražošana (par 44% jeb 6 498 darba vietām), gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas (par 33% jeb 3 313 darba vietām), mēbeļu ražošana (par 48% jeb 5 416 darba vietām), nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana (par 39% jeb 2 891 darba vietām).

Prognozes:

Latvijas Banka prognozē, ka ātrāko atveseļošanos var gaidīt koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošanā, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanā, farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošanā un, ja pietiekami veiksmīgi tiks apgūti jauni ārējie tirgi, arī pārtikas produktu ražošanā un vieglajā rūpniecībā.¹⁷

Ekonomikas ministrija prognozē, ka 2009.gadā nodarbināto skaits Apstrādes rūpniecībā var samazināties par gandrīz 30 tūkst. 2010.gadā to skaits var sarukt vēl par 3 tūkst., 2011.gadā palikt nemainīgs un pieaugt, sākot ar 2012.gadu.¹⁸

¹⁷ Latvijas Banka „Makroekonomisko norišu pārskats 2009.gada 3.ceturksnis”, 28. lpp.

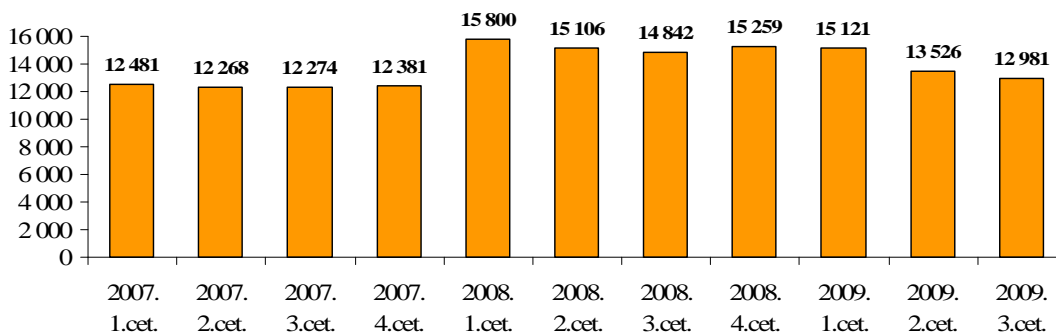
¹⁸ EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 53.lp..

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (D)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkņa beigās nozarē bija aizņemtas 12 981 darba vietas, kas sastāda 1,6% no kopējā darba vietu skaita valstī. Šajā nozarē pēdējo gadu laikā nav konstatēts krīzes izraisīts aizņemto darba vietu samazinājums, gluži pretēji - 2008.gadā bija vērojams aizņemto darba vietu palielinājums. Samazinājums vērojams tikai 2009.gadā, aizņemto darba vietu skaitam atgriežoties 2007.gada līmenī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkņa ir palielinājies vidēji par 4% jeb 500 darba vietām. Lai arī 2009.gada 2.ceturksnī attiecībā pret 1.ceturksni bija vērojama darba vietu skaita samazināšanās par 11%, jau 3.ceturksnī vērojama situācijas stabilizēšanās un aizņemto darba vietu skaits attiecībā pret iepriekšējo ceturksni samazinājās tikai par 4% (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemto darba vietu skaits nozarē Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana (D) 2007., 2009.gads

Datu avots: CSP

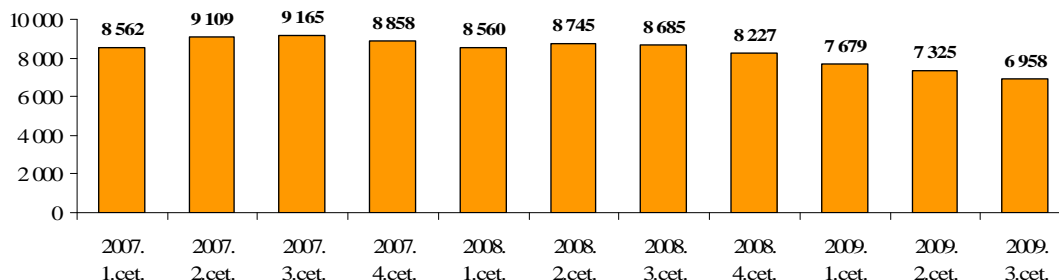
Kopējā prognoze par rūpniecības nozarēm (pie rūpniecības nozarēm atbilstoši NACE 2 klasifikatoram ietilpst nozares B, C, un D): pēc 2009.gada oktobrī izteiktās prognozes tuvāko 3 mēnešu laikā 5% rūpniecības nozares uzņēmumu plāno palielināt nodarbināto skaitu, 68% neplāno mainīt strādājošo skaitu, 27% plāno samazināt nodarbināto skaitu.¹⁹

Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija (E)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkņa beigās nozarē bija 6 958 aizņemtas darba vietas, kas ir 0,9% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkņa ir samazinājies vidēji par 19% jeb 1 604 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

¹⁹ Centrālā statistikas pārvalde „Konjunktūras un patērētāju apsekojumu rezultāti 2009.gada 4.ceturksnī”, 17. lpp., LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Aizņemto darba vietu skaits nozarē Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija (E) 2007., 2009.gads

Datu avots: CSP

Prognozes:

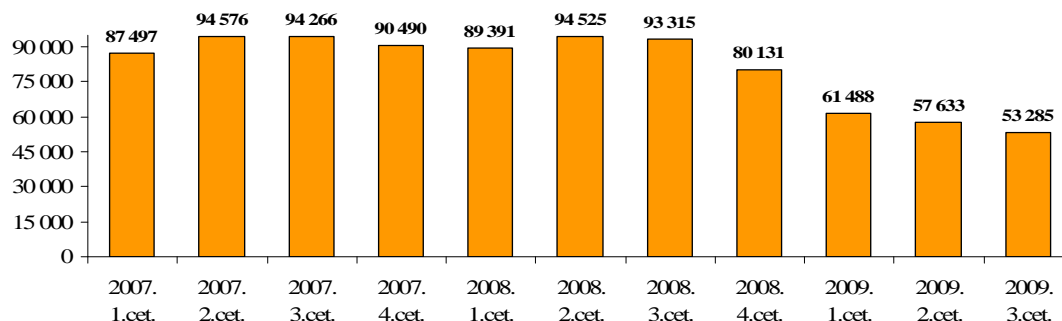
Ekonomikas ministrija prognozē, ka elektroenerģijas, gāzes un ūdensapgādes nozarē strādājošo skaita samazinājums 2009. un 2010. gadā būs viens no mazākajiem, abos gados mazāk kā par 1 tūkstoti, jeb par 4% salīdzinājumā ar 2008.gada nozarē nodarbināto skaitu.²⁰

Nozare Būvniecība (F)

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji bija samazinājies par 2,1 procentpunktu no 8,7% uz 6,6%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 35,6% jeb par aptuveni 118 miljoniem latu, kas ir procentuāli lielākais IKP kritums faktiskajās cenās attiecībā pret iepriekšējo periodu. 2009.gadā, salīdzinot 2. un 3. ceturksni, nedaudz pieaudzis nozares īpatsvars kopējā IKP, bet jāņem vērā nozares sezonālais raksturs.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 53 285 aizņemtas darba vietas, kas ir 6,7% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 39% jeb 34 212 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemto darba vietu skaits nozarē Būvniecība (F) 2007., 2009.gads

Datu avots: CSP

²⁰ EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 54.lp.

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritāriem apmācību virzieniem”

Prognozes:

Pēc 2009.gada oktobrī izteiktās prognozes tuvāko 3 mēnešu laikā 2% uzņēmumu plāno palielināt nodarbināto skaitu, 30% neplāno mainīt strādājošo skaitu, 68% plāno samazināt nodarbināto skaitu.²¹

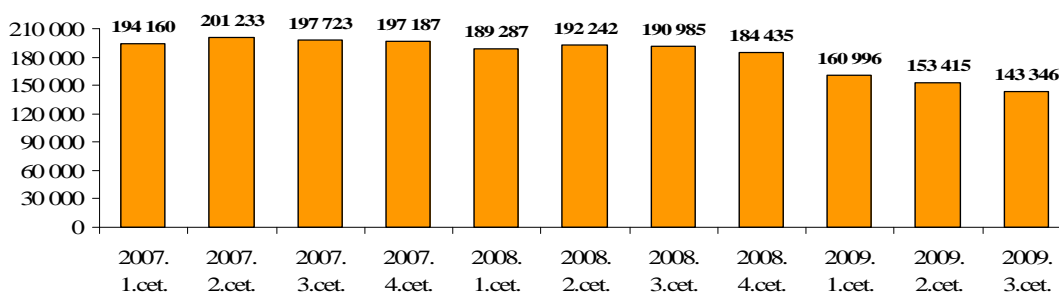
Ekonomikas ministrija prognozē, ka līdz 2015. gadam ievērojami samazināsies pieprasījums pēc darbaspēka būvniecībā, kur nodarbināto skaits var samazināties gandrīz par 1/5 daļu, salīdzinot ar situāciju 2008.gadā. Straujākais šajā nozarē strādājošu skaita samazinājums ir paredzams 2009. un 2010. gadā, kad kopumā abos gados to skaits samazināsies par 35 tūkstošiem jeb par 30% no 2008.gadā šajā nozarē strādājošiem un būs 2005. gada līmenī.²²

Nozare Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G)

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji bija samazinājies par aptuveni 2,2 procentpunktiem no 17,8% uz 15,6. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 27,3% jeb par aptuveni 176 miljoniem latu, kas ir lielākais IKP kritums faktiskajās cenās latos attiecībā pret iepriekšējo periodu. 2009.gadā ceturkšņu griezumā nozares IKP ir saglabājies stabilā līmenī.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 143 346 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 18,1% no kopējā aizņemto darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 26% jeb 50 814 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts (G) 2007.- 2009.gads

Datu avots: CSP

Prognozes:

²¹ Centrālā statistikas pārvalde „Konjunktūras un patērētāju apsekojumu rezultāti 2009.gada 4.ceturksnī”, 28. lpp.,

²² EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 52.-53.lp..

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Novērtējot uzņēmuma darbības aktivitāti nākamajos 3 mēnešos, 50% uzņēmēju 2009.gada oktobrī prognozēja tās nemainīgumu, 40% - aktivitātes samazināšanos, 10% - palielināšanos.²³

Pēc 2009.gada oktobrī izteiktās prognozes tuvāko 3 mēnešu laikā 3% uzņēmumu plāno palielināt nodarbināto skaitu, 68% neplāno mainīt strādājošo skaitu, 29% plāno samazināt nodarbināto skaitu.²⁴

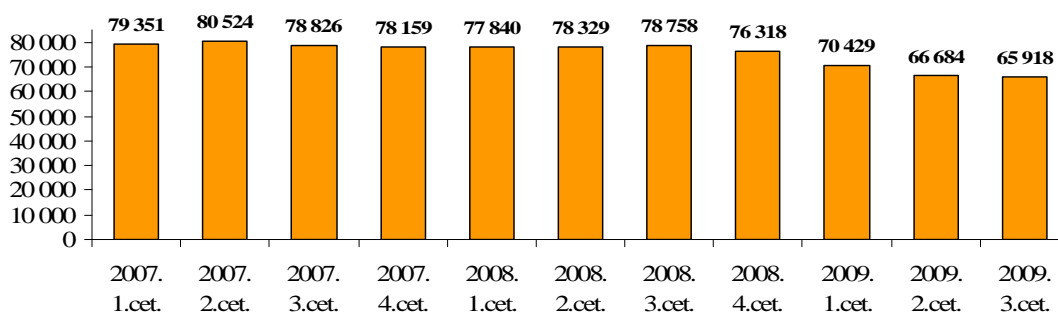
Latvijas Bankas ekonomikas eksperte Agnese Bičevska pauž viedokli, ka tirdzniecība ir viena no nozarēm, kura turpinās sarukt un eksporta atjaunošanās pozitīvo ietekmi sajūtīs vēlāk par tām nozarēm, kuras gūst tiešus ienākumus no eksporta.²⁵

Ekonomikas ministrija prognozē, ka tirdzniecības nozarē nodarbināto skaits līdz 2015. gadam varētu samazināties vismaz par 10%, salīdzinot ar 2008. gadu. Atšķirībā no būvniecības nozares, tirdzniecības nozarē nav paredzams straujš nodarbināto skaita samazinājums, tomēr tas būs ilgstošāks un darbaspēka pieprasījums varētu sākt palielināties tikai 2012. gada otrajā pusē ar redzamāku palielinājumu sākot ar 2013.gadu.²⁶

Transports un uzglabāšana (H)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 65 918 aizņemtas darba vietas, kas sastāda 8,3% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 17% jeb 13 433 darba vietām. 2009.gada trīs ceturkšņos vērojama aizņemto darba vietu skaita samazināšanās palēnināšanās (2009.gada 2.ceturksnī aizņemto darba vietu skaita samazināšanās attiecībā pret iepriekšējo ceturksni bija 5%, 3.ceturksnī – 1%) (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemto darba vietu skaits nozarē Transports un uzglabāšana (H) 2007., 2009.gads

Datu avots: CSP

²³ Centrālā statistikas pārvalde „Konjunktūras un patērētāju apsekojumu rezultāti 2009.gada 4.ceturksnī” , 40. lpp.,

²⁴ Centrālā statistikas pārvalde „Konjunktūras un patērētāju apsekojumu rezultāti 2009.gada 4.ceturksnī” , 44. lpp.,

²⁵ Latvijas Bankas mājas lapā publicēts raksts „Novembrī tirdzniecības attīstības virziens nav mainījies”, publicēts 30.12.2009.

²⁶ EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 54.lp..

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Prognozes:

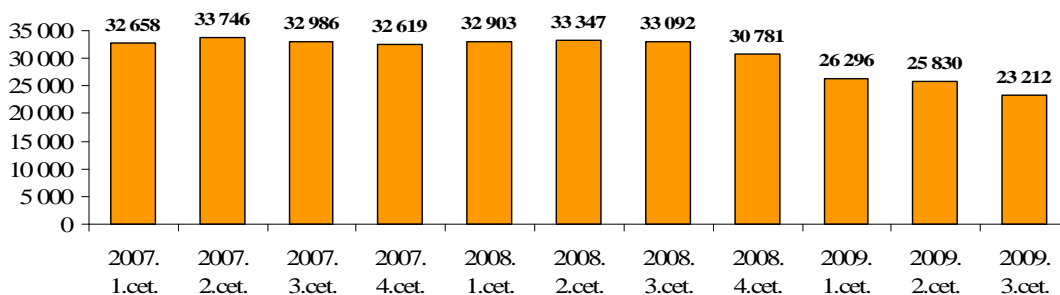
Ekonomikas ministrija prognozē, ka transporta nozare no ekonomiskās lejupslīdes radītām sekām varētu atgūties visātrāk, kur 2015.gadā, salīdzinot ar 2008.gadu, nodarbināto skaits būs palielinājies gandrīz par 8%.²⁷

Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I)

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji samazinājies par 0,3 procentpunktiem no 1,7% uz 1,4%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 32,6% jeb par aptuveni 20,3 miljoniem latu, kas ir procentuāli otrs lielākais IKP kritums faktiskajās cenās attiecībā pret iepriekšējo periodu. 2009.gadā, salīdzinot 2. un 3. ceturksni, ir nedaudz pieaudzis nozares īpatsvars kopējā IKP, bet jāņem vērā nozares sezonālais raksturs.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 23 212 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 2,9% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 29% jeb 9 446 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi (I) 2007.- 2009.gads

Datu avots: CSP

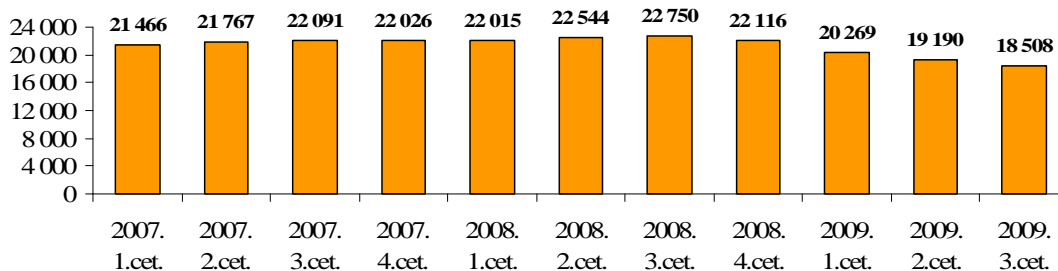
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 18 508 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 2,3% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 14% jeb 2 958 darba vietām. Lai arī 2009.gada trīs ceturkšņos vērojama aizņemto darba vietu skaita samazināšanās, samazinājuma īpatsvars nepalielinās - 2009.gada 2.ceturksnī aizņemto darba vietu skaita samazināšanās attiecībā pret iepriekšējo ceturksni bija 5%, 3.ceturksnī – 4% (skatīt zemāk esošo attēlu).

²⁷ EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 54.lp.

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

Aizņemtās darba vietas nozarē Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J) 2007.- 2009.gads

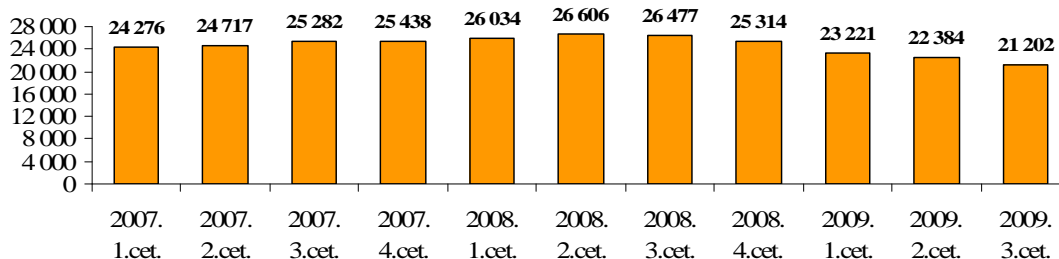

Datu avots: CSP

Finanšu un apdrošināšanas darbības (K)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 21 202 aizņemtas darba vietas, kas sastāda 2,7% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 13% jeb 3 074 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Finanšu un apdrošināšanas darbības (K) 2007.- 2009.gads

Datu avots: CSP

Prognozes:

Ekonomikas ministrija prognozē, ka komercpakalpojumu nozarēs, t.sk., finanšu starpniecībā 2009. un 2010.gadā darbu var zaudēt apmēram 17 tūkst. strādājošo. Nedaudz to skaits var turpināt samazināties arī 2011.gadā, bet 2012.gadā jau atsākt palielināt. Izteiktāks pieaugums būs 2013.-2015.gadā, kad nodarbināto skaits nozarē ik gadu var palielināties par 2%.²⁸

Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)

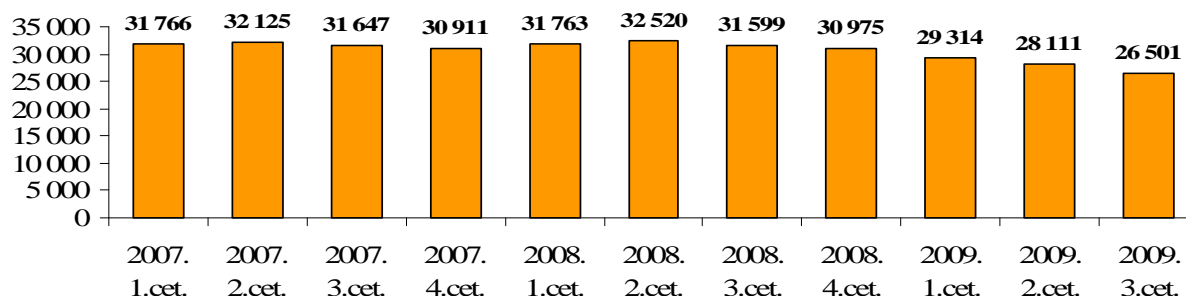
Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē Operācijas ar nekustamo īpašumu (L) bija 26 501 aizņemta darba vieta, kas sastāda 3,3% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada

²⁸ EM Informatīvais ziņojums par prognozēm darbaspēka pieprasījuma un piedāvājuma atbilstībai vidējā termiņā, 2009., 54.lp.

LMzino_040310; Informatīvais ziņojums „Par darba tirgus īstermiņa prognozēm 2010.gadam un bezdarbnieku un darba meklētāju prioritārajiem apmācību virzieniem”

1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 17% jeb 5 265 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Operācijas ar nekustamo īpašumu (L) 2007.- 2009.gads

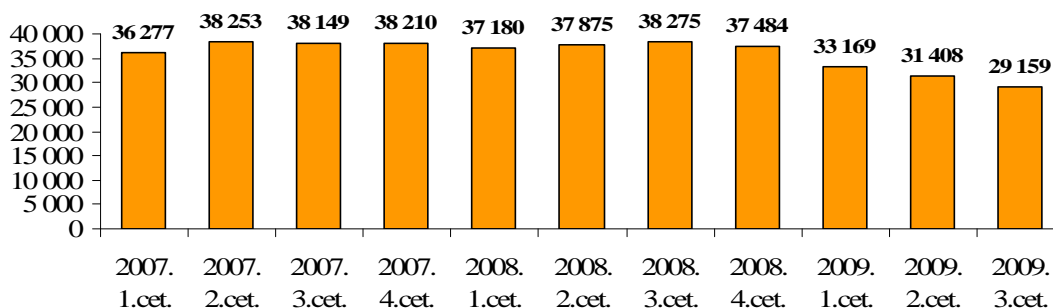

Datu avots: CSP

Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 29 159 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 3,7% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 17% jeb 5 265 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M) 2007.- 2009.gads

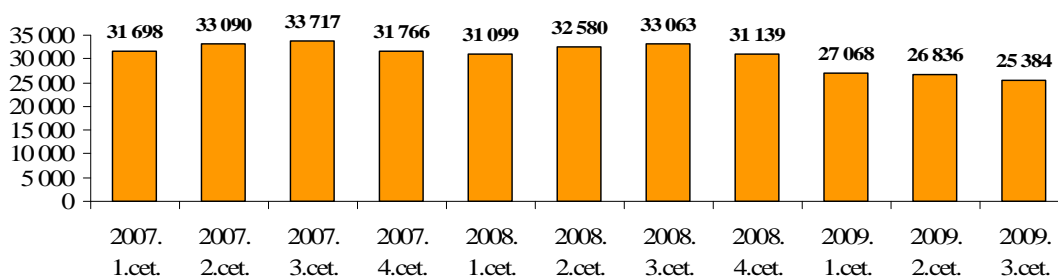

Datu avots: CSP

Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (N)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 25 384 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 3,2% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 20% jeb 6 314 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība (N) 2007.- 2009.gads

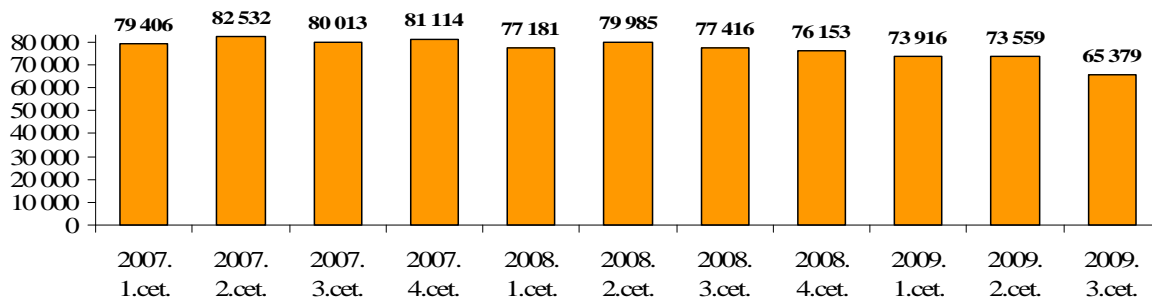

Datu avots: CSP

Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 65 379 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 8,3% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 18% jeb 14 027 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana (O) 2007.- 2009.gads

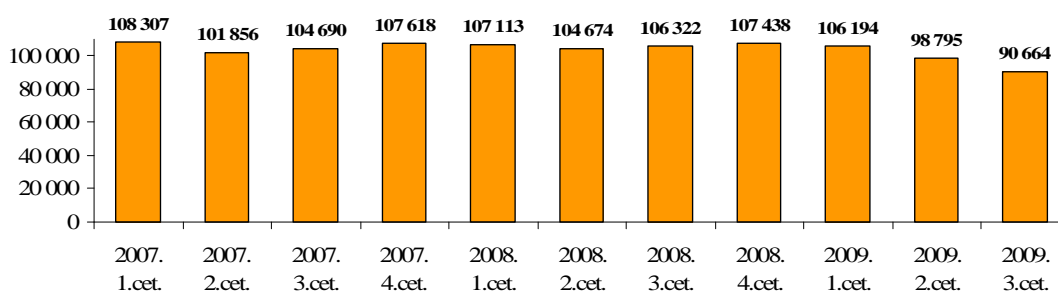
Datu avots: CSP

Izglītība (P)

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji palielinājies par 0,8 procentpunktiem no 5% uz 5,8%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 4,5% jeb par aptuveni 8 miljoniem latu, taču šī ir viena no 4 nozarēm, kurās 2009.gada 1.ceturksnī bija vērojams IKP pieaugums salīdzinot ar 2008.gada 1.ceturksni.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 90 664 aizņemtās darba vietas, kas sastāda 11,4% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 16% jeb 17 643 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Izglītība (P) 2007.- 2009.gads

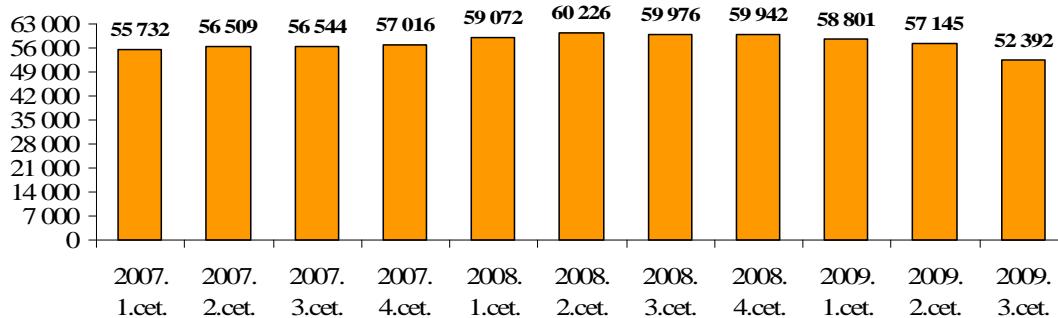
Datu avots: CSP

Veselība un sociālā aprūpe (Q)

IKP izmaiņas nozarē: Salīdzinot 2008. un 2009.gada pirmos 3 ceturkšņus nozares īpatsvars kopējā IKP vidēji palielinājies par 0,3 procentpunktiem no 2,7% uz 3,0%. Nozares IKP ir sarucis vidēji par 7,2% jeb par aptuveni 7,3 miljoniem latu; 2009.gadā, salīdzinot 2. un 3. ceturksni, ir vērojams neliels kritums.

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 52 392 aizņemtas darba vietas, kas sastāda 6,6% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 6% jeb 3 340 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Veselība un sociālā aprūpe (Q) 2007.- 2009.gads

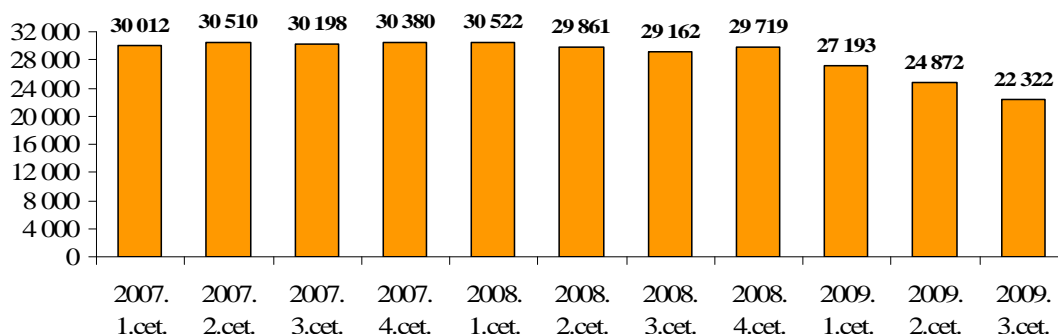

Datu avots: CSP

Māksla, izklaide un atpūta (R)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē Māksla, izklaide un atpūta (R) bija 22 322 aizņemtas darba vietas, kas sastāda 2,8% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 26% jeb 7 188 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Māksla, izklaide un atpūta (R) 2007.-2009.gads

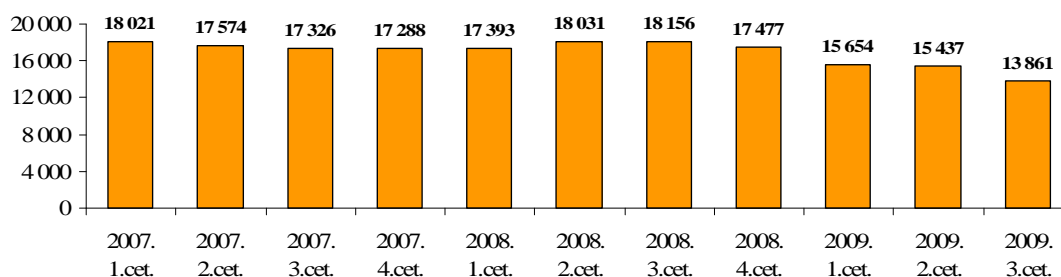

Datu avots: CSP

Citi pakalpojumi (S)

Aizņemtās darba vietas: 2009.gada 3.ceturkšņa beigās nozarē bija 13 861 aizņemta darba vieta, kas sastāda 1,7% no kopējā darba vietu skaita valstī. Nodarbināto skaits nozarē kopš 2007.gada 1.ceturkšņa ir samazinājies vidēji par 23% jeb 4 160 darba vietām (skatīt zemāk esošo attēlu).

Aizņemtās darba vietas nozarē Citi pakalpojumi (S) 2007.- 2009.gads

Datu avots: CSP

4.3. Apmācību virzieni 2010.gadā.

4.3.1. Būtiskākās izmaiņas darba tirgus pieprasījuma un piedāvājumā

No 2007.gada 1.ceturkšņa līdz 2009.gada 3.ceturksnim lielākais aizņemto darba vietu īpatsvara samazinājumi bija vērojams nozarēs „Būvniecība un Apstrādes rūpniecība - attiecīgi par 39% un 35%.

2009.gada 3.ceturkšņos nozarē Apstrādes rūpniecība vērojama aizņemto darba vietu skaita samazinājuma palēnināšanās (2009.gada 2.ceturksnī aizņemto darba vietu skaita samazināšanās attiecībā pret iepriekšējo ceturksni bija 7%, 3.ceturksnī – 3%). Tāpat 2009.gadā nozarē bija vērojamas stabilas IKP pieauguma tendences par 7 – 8% ik ceturksni salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni.

Tas varētu liecināt par pozitīvām tendencēm nozarē un iespējamu nodarbinātības līmeņa palielināšanos nākotnē.

Ekonomikas ministrija vidējam termiņam prognozē, ka visātrāk no ekonomiskās lejupslīdes radītām sekām varētu atgūties transporta nozare. Prognozi apstiprina arī aizņemto darba vietu samazinājuma palēnināšanās nozarē 2009.gada 3.ceturkšņos - 2009.gada 2.ceturksnī aizņemto darba vietu skaita samazināšanās attiecībā pret iepriekšējo ceturksni bija 5%, 3.ceturksnī – 1%.

Pozitīvas aizņemto darba vietu samazinājuma tendences vērojamas nozarē Informācijas un komunikācijas pakalpojumi. Lai arī 2009.gada trīs ceturkšņos vērojama aizņemto darba vietu skaita samazināšanās, samazinājuma īpatsvars nepalielinās - 2009.gada 2.ceturksnī aizņemto darba vietu skaita samazināšanās attiecībā pret iepriekšējo ceturksni bija 5%, 3.ceturksnī – 4%.

Aizņemto darba vietu īpatsvara palielināšanās laika periodā no 2007.gada 1.ceturkšņa līdz 2009.gada 3.ceturksnim bija vērojama nozarēs Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde un Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana. Ieguves rūpniecībā tas skaidrojams ar nodarbinātības sezonālo raksturu, jo darba vietu skaits parasti ievērojami palielinās gada 2.ceturksnī. Lai arī nozarē Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana 2009.gada 2.ceturksnī attiecībā pret 1.ceturksni bija vērojama darba vietu skaita samazināšanās par 11%, jau 3.ceturksnī, vērojama situācijas stabilizēšanās un aizņemto darba vietu skaits attiecībā pret iepriekšējo ceturksni samazinājās tikai par 4%. Arī Ekonomikas ministrija prognozē, ka elektroenerģijas, gāzes un ūdensapgādes nozarē strādājošo skaita samazinājums 2009. un 2010. gadā būs viens no mazākajiem.

Atbilstoši secinātajam Aģentūra kā prioritārās apmācību nozares 2010.gadam izvirza Apstrādes rūpniecību, Transportu un uzglabāšanu, Informācijas un komunikācijas pakalpojumus, Elektroenerģiju, gāzes apgādi, siltumapgādi un gaisa kondicionēšanu.

4.3.2. Aģentūras priekšlikums apmācību virzieniem 2010.gadā t.sk. aktualizētais profesiju un pamatprasmju saraksts

Lai izvērtētu piedāvājuma un pieprasījuma attīstības tendences profesiju griezumā, tika veikta padziļināta statistikas datu analīze. Par pamatu tika izmantots Bezdarbnieku un darba meklētāju apmācībai nepieciešamo profesiju (arī sociālo un profesionālo pamatprasmju) saraksta apstiprināšanas komisijas 2009.gada 21.augustā apstiprinātais profesiju saraksts profesionālās apmācības organizēšanai 2009.gadā un 2009.gada 2.ceturksnī īstenotās darba devēju aptaujas rezultātā iegūtais pieprasīto profesiju saraksts.

Papildus tam sarakstā tika iekļautas profesijas, kurās pēc Aģentūras datiem vērojams darbaspēka pieprasījums vai piedāvājums. Lai to izanalizētu, tika ņemti vērā šādi dati:

- Aģentūrā reģistrētas brīvas darbvietas (izmantotie dati - reģistrētās brīvās darbvietas 2009.gada 4.ceturksnī un aktuālās brīvās darbvietas 2010.gada 1.janvārī), tomēr šie dati, ņemot vērā ļoti zemo izlasi, nav piemēroti, lai izdarītu atbilstošus secinājumus;
- plānoti darbinieku skaita samazinājumi vai palielinājumi atbilstoši darba devēju sniegtajām ziņām (izmantotie dati - 2009.gada 4.ceturksnī saņemtie paziņojumi par samazinājumu un 4.ceturksnī plānotie darbinieku skaita samazinājumi un palielinājumi);
- reģistrēti bezdarbnieki, kam profesijā ir iegūta gan izglītība, gan darba pieredze 01.01.2010.

Rezultātā tika iegūts profesiju saraksts, kas tika analizēts ņemot vērā jau iepriekš minētos statistikas datus, kā arī:

- darbā iekārtošanās firmu un interneta portālu prognozi par darba tirgus īstermiņa pieprasījumu;
- profesijas atbilstību Ekonomikas ministrijas vidējā termiņā noteiktajām nozarēm, kurās sagaidāms darbaspēka iztrūkums;
- bezdarbnieku izteiktās vēlmes dalībai pasākumā 10.01.2010.

Profesijas saraksta (skatīt pielikumu Nr.1) aktualizēšana 2010.gadam tika veikta pēc šādiem kritērijiem:

- Pirmkārt, lai novērtētu darba tirgus pieprasījumu, profesiju sarakstā tika iekļautas profesijas, kurās 2009.gada 4.ceturksnī reģistrētas vismaz 5 brīvas darba vietas;
- Otrkārt, iegūtajā sarakstā, ņemot vērā nozaru attīstības tendenču prognozi, tika atstātas tikai tās profesijas, kas atbilst Aģentūras prioritārajām apmācību nozarēm;
- Treškārt, lai ņemtu vērā darba tirgus piedāvājumu, no iegūtā saraksta tika izslēgtas profesijas, kurās ir vairāk kā 300 reģistrēti bezdarbnieki (01.01.2010.), kam profesijā ir iegūta gan izglītība, gan darba pieredze;
- Ceturtkārt, iegūtais saraksts tika koriģēts atbilstoši ekspertu ieteikumiem – papildināts ar profesijām un nozarēm, kurās darba vietu skaita palielinājumu prognozē darbā iekārtošanas firmu un interneta portālu eksperti un atbilstoši Ekonomikas ministrijas vidējā termiņa prognozei.

5. Priekšlikumi darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānisma pilnveidei

Ņemot vērā pašreizējo ekonomisko situāciju, ir nepieciešams pilnveidot profesiju noteikšanas mehānismu.

Komisiju, kura nosaka profesijas, kā arī sociālās un profesionālās pamatprasmes, kurās atbilstoši darba tirgus pieprasījumam un tautsaimniecības nozaru attīstības prognozēm nepieciešams veikt bezdarbnieku un darba meklētāju apmācību darbības koordinēšanu, Labklājības ministrija rosināja (un Ministru kabinets 16.02.2010. atbalstot grozījumus MK noteikumos Nr.166 sniedza apstiprinājumu) nodot Labklājības ministrijas pārziņā (šobrīd Aģentūras pārziņā). Atbilstoši minētajām izmaiņām apmācību jomas noteiks komisija, konkrētās apmācību programmas izvēlas reģionos Aģentūra partnerībā ar vietējiem sociālajiem partneriem. Komisijas sastāvā tiks iekļauti Labklājības ministrijas, Ekonomikas ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, aģentūras, Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības, kā arī nepieciešamības gadījumā citu kompetento valsts, pašvaldību, akadēmisko institūciju vai biedrību un nodibinājumu pārstāvjus un eksperti.

Darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādē jāveic metodoloģijas maiņa, veicot jaundibināto uzņēmumu, kā arī tādu, kas ekonomiskās krīzes apstākļos nav pieredzējuši ievērojamu savu preču vai pakalpojumu noieta kritumu vai arī pēc krituma jau ir piedzīvojuši noieta kāpumu, aptaujas, ņemot vērā nozaru asociāciju redzējumu, kā arī akadēmisko personu skatījumu uz darbaspēka kvalifikācijas problēmām.

Lai pilnveidotu darba tirgus uzraudzības sistēmu un darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānismu, nepieciešams uzsākt Eiropas Sociālā fonda apakšaktivitāti 1.3.1.7. „Darba tirgus pieprasījuma īstermiņa un ilgtermiņa prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība”, kuras ietvaros ir paredzēts pilnveidot darba tirgus uzraudzības sistēmu, kas ļautu iegūt un analizēt datus par darbaspēka resursu ieguldījumiem tautsaimniecības sektoru/nozaru griezumā, specifiskajām problēmām un iespējamajiem risinājumiem, iegūstot prognozes par darba tirgus attīstību īstermiņā, vidējā un ilgtermiņā, lai plānotu bezdarbnieku un darba meklētāju iesaistīšanu aktīvajos nodarbinātības pasākumos, savlaicīgi plānotu izglītības piedāvājumu atbilstoši darba tirgus prasībām un informētu sabiedrību par darba tirgus attīstības tendencēm.

6. Kopsavilkums un secinājumi

1. Bezdarbs Latvijā 2009.gada Latvijā sasniedzis augstāko līmeni starp ES dalībvalstīm (2009.gada decembrī – 22,8% (Eurostat dati)), vienlaikus palielinās reģistrēto bezdarbnieku bezdarba ilgums.

2. Apmācības ir būtiskas, lai nodrošinātu pietiekamu darbaspēka profesionālās izglītības un pamata kompetenču līmeni un ekonomiskās krīzes apstākļos aktivizētu bezdarbniekus, kā arī mazinātu augsta strukturālā bezdarba līmeņa risku pēc krīzes (ir darba vietas, bet nav, kas tās aizņem).

3. Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centra sagatavotā darbaspēka pieprasījuma izmaiņu prognoze liecina, ka nozares, kurās vidējā un ilgtermiņā, pēc ekonomiskās situācijas uzlabošanās, būs nepieciešami kvalificēti darbinieki varētu būt:

- apstrādes rūpniecība ar vidēju un vidēji augstu pievienoto vērtību;
- pārtikas rūpniecība;
- elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde;
- transports un uzglabāšana;
- informācijas un komunikācijas pakalpojumi;
- ūdensapgāde, notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana, sanācija;
- sociālais darbs, sociālā aprūpe, bērnu pieskatīšana, medicīnas atbalsta darbinieki.

4. Galvenās nozares, uz kuru profesijām atbilstoši Ekonomikas ministrijas vidēja termiņa darba tirgus prognozei un ekspertu vērtējumam prioritāri īstenojama apmācība 2010.gadā, ir apstrādes rūpniecība, transports un uzglabāšana, informācijas un komunikācijas pakalpojumi, elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana.

5. Atbilstoši darba tirgus ekspertu (ministriju, nozaru asociāciju, darbā iekārtošanās firmu pārstāvju, akadēmisko darbinieku u.c.) vērtējumam un Aģentūras veiktās datu analīzes rezultātā secināts, ka darba tirgū 2010.gadā:

5.1. jomas un profesijas, kurās prognozējams pieprasījums:

- augstāka līmeņa speciālisti, piemēram, biznesa un finanšu konsultanti, brokeri, finanšu analītiķi un parādu piedziņas speciālisti;
- tirdzniecības nozarē – darbinieki ar labām pārdošanas prasmēm;
- eksporta menedžeri un speciālisti, kas var darboties gan transporta, gan tirdzniecības jomā;
- transporta un uzglabāšanas nozarē transporta un loģistikas speciālisti, pārvadājumu organizatori;

- apstrādes rūpniecībā – augsta līmeņa un kvalificēti ražošanas strādnieki;
- informācijas un komunikācijas pakalpojumu speciālisti – programmētāji; informācijas tehnoloģiju speciālisti, informācijas tehnoloģiju projektu vadītāji u.c.;
- veselības un sociālās aprūpes nozarē – medicīnas māsas, ārsti, sociālie rehabilitētāji.

5.2. jomas un profesijas, kurās prognozējams pieprasījuma samazinājums:

- būvniecības nozares speciālisti (piemēram, celtnieki, zemākā līmeņa būvdarbu strādnieki);
- valsts iestāžu darbinieki, tajā skaitā, izglītības un zinātnes speciālisti,
- nekustamā īpašuma speciālisti;
- finanšu un apdrošināšanas nozarē – klientu apkalpošanas speciālisti un vidēja līmeņa speciālisti;
- tirdzniecības nozarē – samazinājums pēc mazumtirdzniecības pārdevējiem un vairumtirdzniecības pārdevējiem celtniecības jomā;
- transporta un uzglabāšanas nozarē samazināsies pieprasījums pēc autovadītājiem, šoferiem,
- apstrādes rūpniecībā – pieprasījuma samazinājums pēc ražošanas jomas darbiniekiem.

6. Darba tirgū šobrīd ir pieprasīti darbinieki, kas būtu elastīgi un kompetenti vienlaicīgi veikt vairāku amatu pienākumus, t.i. papildus profesijai darbiniekam būtu papildus prasmes un kompetences. Ekspertu vērtējumā Latvijas darba pieprasītās kompetences, kuras darbiniekam var noderēt dažādās profesijās un dod lielāku elastību mainīt savu profesionālās darbības jomu, ir:

- kompetences sava biznesa attīstībai (finanšu analīze, naudas plūsmas plānošana, grāmatvedība, pārdošanas prasmes, mārketinga pamati, tostarp tirgus izpēte);
- svešvalodu zināšanas (īpaši angļu un krievu valodu, kā arī zviedru, somu, norvēģu, itāļu, franču un spāņu valoda u.c.);
- labas latviešu valodas zināšanas;
- datorprasmes;
- komunikāciju prasmes;
- laika plānošanas prasmes,
- sociālās tīklošanās prasmes;
- radošums;
- nevalstisko organizāciju izveides un vadīšanas prasmes;
- zinātnes rezultātu pārveidošana un izplatīšana, lai tos varētu lietot uzņēmumi un citi patērētāji (māka redzēt uzņēmējdarbības un peļņas iespējas zinātnieku atklājumos, piedāvājot to komercializācijas iespējas);

- projektu pieteikuma sagatavošanas un vadīšanas prasmes;
- prasme mācīties;
- zināšanu un inovāciju pārneses un to komercializācijas prasmes.

7. Bezdarbnieku apmācība vairāk orientējama uz kompetenču pieeju un prasmju apguvi (neformālās izglītības programmas - skatīt pielikumu Nr.2). Lai nodrošinātu iedzīvotājiem praktiskās prasmes, kas nepieciešamas ikdienas darba veikšanai, (piemēram, spēja strādāt ātri, informācijas organizēšanas un analizēšanas spējas, lēmumu pieņemšanas prakse, zināšanas par krīzes situācijas risināšanu, risku analīze un atbilstošu risinājumu pieņemšanas spējas, nākotnes prasmēs ir jākombinē „šķērsgriezuma prasmes”- 8 pamata kompetences (piemēram, dzimtās valodas prasmes, svešvalodas prasmes, matemātika, zinātne un tehnoloģijas, digitālās (ciparu) kompetences, u.c.) ar profesijai nepieciešamajām specifiskajām zināšanām.

8. Būtiska ir arī paša bezdarbnieka vēlme apgūt noteikto programmu, tādējādi mazinot varbūtību, ka vidējā termiņā persona atkārtoti griežas pēc apmācību pakalpojuma vai arī noteiktos gadījumos apmācības izrādījušās personai neatbilstošas vai pat kavējušas profesionālo izaugsmi. 2009.gadā Aģentūra izmantoja inovatīvu sistēmu apmācību iespēju sniegšanā bezdarba riskam pakļautajām personām - „apmācību kupons”, šī sistēma tiks pielietota arī profesionālās augstākās izglītības programmu nodrošināšanai bezdarbniekiem, kas atšķirībā no citām programmām ir ar garāku maksimālo dalības ilgumu, kā arī mūžizglītības pakalpojumu sniegšanai nodarbinātajām personām, tomēr Labklājības ministrija, ņemot vērā starptautisko pieredzi, izvērtēs „apmācību kupona” izmantošanas iespējas arī citos bezdarbnieku apmācību veidos un jomās.

9. Ņemot vērā to, ka bezdarbniekiem, piedaloties konkurētspējas paaugstināšanas pasākumos (lekcijas, kursi, semināri, individuālās konsultācijas, kas ilgst no 1 līdz 36 akadēmiskajām stundām - skatīt pielikumu Nr.3), netiek nodrošināta stipendija, kā arī ņemot vērā pašreizējo bezdarbnieku finansiālo situāciju - it sevišķi tiem bezdarbniekiem, kuriem ir beidzies bezdarbnieka pabalsta izmaksas periods, tiks izskatīta iespēja sniegt atbalstu materiālā, iespējams „pusdienu/pārtikas kupona” veidā, jo stipendiju izmaksu administrēšana tieši šim pasākuma veidam būtu finansiāli ietilpīga, neefektīva. Iespējams, stipendiju izsniegšana naudā, ņemot vērā pasākuma ilgumu, kas ir neliels, noteiktos apstākļos varētu darboties kā katalizators ievērojami lielākam pieteikumu skaitam, taču salīdzinoši mazākam pabeigušo personu īpatsvaram. Vienlaikus būtiski uzsvērt, ka atsevišķas lekcijas, kursi un semināri, kas ietverti pielikumā, piemēram, mājsaimniecības budžeta plānošana, maksātne spēja un sociālās tiesības, ir īpaši būtiski tām grupām, kurām ir zemi ienākumi, taču iepriekš minēto iemeslu dēļ, iespējams, pašreiz šajos pasākumos nepiedalās.

10. Mikrouzņēmumu atbalsta jomā nepieciešams izstrādāt atsevišķu kompleksu apmācību programmu mikrouzņēmējdarbības uzsākšanas un veikšanas jomā, izvērtējot iespējas piedāvāt to apgūt visiem reģistrētajiem bezdarbniekiem, kas izsaka vēlmi šādu programmu apgūt, kā arī apmācību programmu, kas vērsta uz mikrouzņēmējdarbības uzsācēja atbalstu pirmajā jaunizveidotā uzņēmuma darbības periodā (ar to papildinot atbilstoši principam „mācīties darot” iegūtās prasmes un palīdzot bezdarbniekam veidot ilgtspējīgāku uzņēmumu), abas apmācību programmas pēc nepieciešamības kombinējot vai piedāvājot atsevišķi.

11. Ārvalstu investīciju piesaistei nepieciešams veicināt sadarbību starp Aģentūras un Latvijas investīciju un attīstības aģentūru bezdarbnieku apmācības jomā gadījumā, ja ārvalstu investors izsaka vēlmi pēc noteiktas kvalifikācijas speciālistiem, šim mērķim pielietojot ne tikai Aģentūras datu bāzes iespējas (iespējams, datu bāzi vēl pilnveidojot un padarot piemērotāku šādas funkcijas veikšanai) atbilstošāko pretendentu atlasei, bet arī Aģentūras piedāvāto apmācību pēc darba devēja pieprasījuma iespēju.

12. Pašreizējos ekonomiskās krīzes apstākļos nākotnē nepieciešamo prasmju prognozēšanu nevar veikt, balstoties tikai uz darba devēja pieteiktajām vakancēm Aģentūrā, kas ir pieteiktas ļoti mazā skaitā un tādēļ nav reprezentatīvas, kā arī pēc darba devēju aptauju rezultātiem. Lai pilnveidotu darba tirgus uzraudzības sistēmu un darba tirgus īstermiņa prognožu izstrādes mehānismu, nepieciešams uzsākt Eiropas Sociālā fonda apakšaktivitāti 1.3.1.7. „Darba tirgus pieprasījuma īstermiņa un ilgtermiņa prognozēšanas un uzraudzības sistēmas attīstība”, kuras ietvaros ir paredzēts pilnveidot darba tirgus uzraudzības sistēmu, kas ļautu iegūt un analizēt datus par darbaspēka resursu ieguldījumiem tautsaimniecības sektoru/nozaru griezumā, specifiskajām problēmām un iespējamajiem risinājumiem, iegūstot īstermiņa prognozes par darba tirgus attīstību.

Labklājības ministrs

U. Augulis

Vīza: Valsts sekretārs

R. Beinarovičs

04.03.2010. 15:13

13281,

L.Pauga

67021503, Linda.Pauga@lm.gov.lv